

Vestfold
og Telemark
revisjon

Trygt og godt på skolen?

Kommunens arbeid med skolemiljø

Forvaltningsrevisjon | Midt-Telemark kommune

Innhold

Sammendrag	3
1. Innledning	5
1.1. Kontrollutvalgets bestilling	5
1.2. Problemstilling og revisjonskriterier	5
1.3. Avgrensning.....	5
1.4. Metode og kvalitetssikring	5
1.5. Kommunedirektørens/rådmannens uttalelse	6
2. Organisering	7
3. Klagesaker hos Statsforvalteren	8
4. Forebyggende arbeid	9
4.1. Informasjon/rapportering på skolenes forebyggende arbeid	9
4.2. Oppgaver og ansvar	11
4.3. Tverrfaglig arbeid	14
4.4. Kunnskap om skolemiljøet og forebyggende tiltak	16
5. Aktivitetsplikten	25
5.1. Regelverk, rutiner og tiltak må være kjent for de ansatte	25
5.2. Rutiner og tiltak for å ivareta aktivitetsplikten	27
6. Konklusjoner og anbefalinger	41
6.1. Konklusjoner.....	41
6.2. Anbefalinger	41
Litteratur og kildereferanser	43
Vedlegg 1: Kommunedirektørens uttalelse	44
Vedlegg 2: Revisjonskriterier	46
Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring	52

Sammendrag

I denne forvaltningsrevisjonen har vi sett på kommunens arbeid med å sikre elevene i Midt-Telemark et trygt og godt skolemiljø. Vi har undersøkt det forebyggende arbeidet og arbeidet med å ivareta aktivitetsplikten. Aktivitetsplikten er plikten skolene har til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og iverksette tiltak om en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

Vi har undersøkt kommunens arbeid i 2020 og 2021 og deler av 2022. Store deler av perioden har vært preget av pandemi, ny kommune og skifte i ledelsen på kommunalområdet. Dette kan ha hatt betydning for kommunens arbeid.

Våre undersøkelser viser at kommunen har flere tiltak for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø, men de er ikke godt nok fulgt opp. Kommunen bør sikre mer systematisk arbeid med elevenes skolemiljø.

Sikrer kommunen at skolene jobber forebyggende med skolemiljø?

Midt-Telemark kommune sikrer til en viss grad at skolene jobber forebyggende med skolemiljø. Arbeidet med å sikre et godt og trygt skolemiljø har stort fokus i kommunen og det er felles føringer for skolenes arbeid. Skolene har ulike forebyggende tiltak og sikrer at elever og foresatte får informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø. Våre undersøkelser viser også at det er noen mangler/punkter til forbedring.

Kommunen bør sikre bedre informasjon om skolens forebyggende arbeid både til administrasjonen og til politisk nivå. Kommunen har i hovedsak sikret at ansatte på skolen er kjent med sine oppgaver i arbeidet med skolemiljø, men ikke godt nok for assistenter og fagarbeidere. Kommunen har tiltak for å sikre tverrfaglig samarbeid om skolemiljø, men tiltakene kan følges bedre opp og PPT og skolehelsetjenesten kan brukes mer aktivt i det forebyggende arbeidet. Skolene har kunnskap om hvordan elevene opplever skolemiljøet, men flere av skolene bør bruke denne kunnskapen mer systematisk i det forebyggende arbeidet. Skolene sikrer ikke systematisk evaluering av det forebyggende arbeidet og kommunen som skoleeier, bør følge opp skolenes arbeid bedre.

Sikrer kommunen at skolene ivaretar aktivitetsplikten?

Kommunen sikrer til en viss grad at aktivitetsplikten blir ivaretatt på alle skolene. Selv om dette er et område med stort fokus i kommunen og skolene har mange gode tiltak for å ivareta de ulike delpliktene, er det noen mangler.

Skolene har ikke tilstrekkelige tiltak for å sikre at alle som arbeider på skolene, f.eks. renholdspersonell, er kjent med pliktene de har til å følge med, gripe inn og varsle. Ansatte på skolene er godt kjent med disse.

Våre undersøkelser viser også at andre tiltak ikke er godt nok implementert, og vi så særlig mangler i det å sikre at eleven er hørt. Kommunens plan omtaler ikke kravet om å vurdere elevens beste, og det var heller ikke gjort i sakene vi undersøkte. Våre undersøkelser viste også at det var mangler knyttet til plikten til å undersøke, utarbeide plan og evaluere planen. Det er heller ikke sikret god nok dokumentasjon i sakene.

Vi anbefaler kommunen å:

- sikre at alle som jobber på skolene er kjent med plikten om å følge med, gripe inn og varsle
- sikre at elevene blir hørt i arbeidet med aktivitetsplan
- sikre at elevens beste blir vurdert i skolemiljøsaker
- sikre mer systematisk oppfølging og rapportering av arbeidet med skolemiljø (forebyggende og aktivitetsplikt)
- vurdere tiltak for sikre bedre tverrfaglig samarbeid i det forebyggende arbeidet med skolemiljø
- vurdere tiltak for å sikre felles forståelse av kommunens rutiner, herunder krav til dokumentasjon og bruk av kommunens skjemaer

Skien 07.09.22

1. Innledning

1.1. Kontrollutvalgets bestilling

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Midt-Telemark kommune i sak 22/21. Skolemiljø som tema for forvaltningsrevisjon er vedtatt i plan for forvaltningsrevisjon 2020 – 2023. Ved rullering av planen, ble tema prioritert frem. Endring i prioritering kom både fordi dette er et område kontrollutvalget mener er viktig, og som følge av en henvendelse til kontrollutvalget om en konkret mobbesak, samt avisoppslag om en mobbesak.

Kontrollutvalget ønsket å få med informasjon om sakene som har vært til behandling hos Statsforvalteren i revisjonen. Videre var det ønskelig at vi så på rapportering til og kommunikasjon mellom skoler, oppvekstadministrasjon og kommunestyret og innhentet informasjon fra elever og foresatte. Kontrollutvalget ba også om at alle skolene i kommunen ble omfattet av forvaltningsrevisjonen.

Reglene om forvaltningsrevisjon står i kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav c, jf. § 23-3 og § 24-2 og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

1.2. Problemstilling og revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

1. Sikrer kommunen at skolene jobber forebyggende med skolemiljø?
2. Sikrer kommunen at skolene ivaretar aktivitetsplikten?

Revisjonskriteriene¹ er i hovedsak hentet fra opplæringsloven. Kriteriene framgår under hver problemstilling og er nærmere omtalt rapportens vedlegg 2.

1.3. Avgrensning

Vi har ikke undersøkt kommunens arbeid med å ivareta elevenes fysiske skolemiljø. I denne rapporten brukes skolemiljø om elevenes psykososiale skolemiljø.

Undersøkelsen gjelder ny kommune og vi har derfor sett på perioden fra 2020 og fremover.

1.4. Metode og kvalitetssikring

Denne forvaltningsrevisjonen er gjennomført av forvaltningsrevisor Anne Sæterdal, med Bente Hegg Ljøsterød som oppdragsansvarlig.

¹ Det skal alltid etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15. Revisjonskriterier er de regler og normer som gjelder innenfor det området vi skal undersøke. Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner.

Vi har intervjuet ledelsen ved de fire skolene og ansatte i oppvekstadministrasjonen. Vi har også innhentet informasjon fra elevråd, og gjennomført en spørreundersøkelse overfor både foreldreutvalgene og ansatte ved skolene. Vi har gjennomgått dokumentasjon på kommunens rutiner og planer mm, samt et utvalg elevsaker, analysert resultater fra elevundersøkelsen og brukt annen offentlig tilgjengelig informasjon, som statistikk fra utdanningsdirektoratet.

Det står mer om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 3 til rapporten.

1.5. Kommunedirektørens/rådmannens uttalelse

Rapporten er sendt administrasjonen i forkant av oppsummeringsmøte 23.06.22 og sendt kommunen til uttalelse 01.07.22, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14.

Kommunedirektørens uttalelse ligger i vedlegg 1. Uttalelsen har ikke ført til endring i rapporten.

2. Organisering

Ansvar for skolene i Midt-Telemark er lagt til kommunalområdet oppvekst, som også omfatter barnehage, barnevern og PPT. Området ledes av en kommunalsjef, og fra 2017 hadde tidligere Bø og Sauherad kommuner felles kommunalsjef for oppvekst. Etter at kommunalsjefen sluttet høsten 2020, har det vært flere skifter. Tidligere kommunalsjef for samfunnsutvikling i Midt-Telemark var en kort periode kommunalsjef, før sittende kommunalsjef ble konstituert i stillingen i november 2020. Han har hatt stillingen siden, med unntak av de fem siste månedene i 2021.

I administrasjonen for kommunalområde oppvekst er det nå ett årsverk (pedagogisk konsulent) med ansvar for skole, samt 1,4 årsverk til barnehage. Kommunen har tidligere ikke hatt like tydelig skille på oppgaver mellom skole og barnehage. Pedagogisk konsulent for skole startet i stillingen i 2020. Kommunen har i tillegg en prosjektstilling (½ årsverk) til prosjektet «Se meg», med mål om tidlig identifikasjon av sårbare barn finansiert av tilskuddsmidler fra Bufdir. Prosjektet er tverrfaglig og gjelder både oppvekst og helse og omsorg, mens stillingen er lagt til oppvekst. Dette arbeidet er også sett i sammenheng med arbeid på oppvekst med handlingsplan mot vold og trusler og en veileder for forebygging og håndtering av utfordrende atferd (barn som utfordrer).

Arbeid med skolemiljø

I perioden vi undersøker har kommunen hatt to planer for arbeid med skolemiljø. Da Midt-Telemark kommune ble etablert hadde oppvekst allerede hatt en kommunalsjef for begge de to tidligere kommunene og det var etablert samarbeid på tvers av kommunene. Midt-Telemark kommune hadde en egen plan for arbeid med skolemiljø, Plan for et trygt og godt skolemiljø, som var revidert i 2019. Denne planen ble laget i etterkant av et tilsyn i 2015 i Bø kommune, der Fylkesmannen påpekte behov for dokumentasjon og planer i kommunen. Tidligere hadde ikke skolene noen felles planer og dokument.

I november 2020 startet Midt-Telemark kommune arbeidet med å revidere planen for et trygt og godt skolemiljø, og i august 2021 var et utkast til ny plan klart. Den nye planen fikk tittelen Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø. Mange av rutinene fra første plan, er videreført i ny plan. I august 2021 ble planen presentert på skolene, og deretter sendt på høring der alle ansatte har hatt mulighet til å gi innspill til planen. Under arbeidet med planen har den også vært tema på rektormøter og hovedutvalget har vært orientert om det pågående arbeidet. Endelig plan ble vedtatt i januar 2022, men den var i praksis tatt i bruk tidligere.

Administrasjonen opplyser at arbeidet med den nye handlingsplanen for trygt og godt skolemiljø er sett i sammenheng med arbeidet med arbeidet med vold og trusler og barn som utfordrer. I november 2020 ba AMU administrasjonen utarbeide tiltak for å trygge arbeidssituasjonen for de ansatte. Bakgrunnen var mange avvik på vold og trusler i skole knyttet til elever med utfordrende atferd. Dette var starten på arbeidet med handlingsplan mot vold og trusler.

3. Klagesaker hos Statsforvalteren

Statsforvalteren opplyser at de for perioden fra 1. januar 2020 til utgangen av mai 2022 har behandlet fire skolemiljø saker fra Midt-Telemark. Alle fire er behandlet i 2021. I tillegg fikk Statsforvalteren i skoleåret 2021/22 to henvendelser, som begge er avsluttet uten at sakene ble behandlet. En av disse gjaldt farlig skolevei. I den andre saken valgte foresatte å flytte eleven til annen skole før Statsforvalteren hadde realitetsbehandlet saken.

Som vi vil komme nærmere tilbake til har skolene flere delplikter etter opplæringsloven § 9A-4.

I alle de fire sakene som er behandlet, har Statsforvalteren konkludert med at plikten til å gripe inn ikke er brutt, mens det er brudd på andre del-plikter. Vi har oppsummert bruddene:

- Plikten til å følge med er brutt i alle sakene. Skolen har foretatt kartlegginger og observert, men har ikke tidlig nok eller i tilstrekkelig grad fanget opp hvordan eleven faktisk har det. Det er også manglende dokumentasjon på hvordan skolen har fulgt opp plikten til å følge med i sakene.
 - To av sakene gjelder sårbare elever, hvor skolen har en skjerpet plikt til å følge med. Denne plikten er brutt. Statsforvalteren presiserer at plikten til å følge med innebærer at skolen ikke bare skal observere, men også forstå hva skolen ser og handle ut fra det.
- Plikten til å varsle rektor er brutt i alle sakene. I to av sakene var det også plikt til å varsle skoleeier. Plikten er brutt i en av de to sakene.
- Plikten til å undersøke er brutt i alle sakene. Det er gjort undersøkelser, men de er mangelfulle og for flere saker kommer de ikke tidlig nok. Forhold som avdekkes blir ikke analysert godt nok og skolen får ikke godt nok frem hvilke problem en skal sette inn tiltak mot. Det er manglende dokumentasjon i flere saker.
- Plikten til å sette inn tiltak er brutt i alle sakene. To av fire saker oppfyller de formelle kravene til en aktivitetsplan, men de to som oppfyller formkravene har ikke tilstrekkelige tiltak. Statsforvalteren har i flere av sakene vist til at tiltakene skal være konkrete og at hensikten med hvert tiltak bør beskrives, noe som gjør det lettere å evaluere.
- Barnets rett til å bli hørt er ikke fulgt opp i to av fire saker. Elevene er hørt gjennom samtaler, men i to av sakene har ikke eleven fått uttale seg om tiltakene.
- Plikten til å vurdere barnets beste er brutt i tre av fire saker.

Tre av de nevnte fire sakene ble med i det tilfeldige utvalget vi har gjort i vår stikkprøvekontroll.

4. Forebyggende arbeid

Sikrer kommunen at skolene jobber forebyggende med skolemiljø?

Kommunen (som skoleeier) må ha et system for å følge opp skolenes forebyggende arbeid og sikre at:

- politisk og administrativ ledelse får informasjon om og kan følge opp skolenes arbeid med skolemiljø
- oppgaver og ansvar i det forebyggende arbeidet er kjent og klart og tydelig fordelt
- det er tilrettelagt for tverrfaglig arbeid med skolemiljø
- skolene har kunnskap om hvordan elevene oppfatter skolemiljøet
- skolene gir informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø til elever og foresatte
- skolene har forebyggende tiltak for å sikre et trygt, godt og inkluderende skolemiljø og at disse tiltakene evalueres jevnlig

For å undersøke kommunens system for å følge opp skolenes forebyggende arbeid har vi gjennomgått tilstandsrapporter og den politiske behandlingen av dem, sett på innkallinger til utvalget, gjennomgått rutiner, planer og annen relevant dokumentasjon, foretatt intervjuer, hatt spørreundersøkelse til ansatte, FAU (foreldrenes arbeidsutvalg) og elevråd og gjennomgått resultater fra elevundersøkelsen. Metoden er nærmere beskrevet i vedlegg 3.

4.1. Informasjon/rapportering på skolenes forebyggende arbeid

4.1.1. Fakta - informasjon/rapportering

Kommunestyret i Midt-Telemark og utvalg for oppvekst og kultur får årlig rapportering på arbeidet med skolemiljø gjennom tilstandsrapporten. I tilstandsrapporten har kommunen, i tråd med lovkrav, med informasjon om elevenes læringsmiljø, og bruker tall fra elevundersøkelsen på 7. og 10 trinn. Dette er tall som er offentlig tilgjengelig på Utdanningsdirektoratets nettsider. Det er ikke omtale av de samlede tallene fra elevundersøkelsen, altså resultater for 5. – 10. trinn i tilstandsrapporten. I forkant av at tilstandsrapporten utarbeides, skal skolene rapportere til oppvekstadministrasjonen på egne tall for mobbing for 7. og 10. trinn fra elevundersøkelsen. Skolene skal også kommentere på andre tall fra elevundersøkelsen. Kommunen (administrasjonen) har tilgang til alle tallene som samles inn fordelt på trinn og skoler. Skolene har tilgang til egne tall.

Kommunalsjefen deltar fast på møter i utvalget og har en fast sak i hvert møte med muntlig orientering fra kommunalområdet. Han orienterer alltid om sykefravær og økonomi og kan også informere om andre forhold, som arbeid med skolemiljø.

Administrativt har kommunalsjef for oppvekst månedlige møter med rektorene, som rapporterer på antall skolemiljø saker og status i sakene. Kommunalsjefen forventer å bli orientert om spesielle forhold i disse møtene, eventuelt at rektorene tar kontakt og orienterer han. Ifølge kommunalsjefen har dette tidligere ikke fungert tilfredsstillende i alle skolemiljø sakene, bl.a. i noen av sakene som ble behandlet av Statsforvalteren i 2021. Manglende orientering kan ha sammenheng med skifte i

ledelsen både på kommunalsjefnivå og på skolenivå. I tillegg til de nevnte skiftene av kommunalsjef, har det også vært skifte i stillingen som rektor ved flere skoler. I tillegg til manglende orientering om skolemiljøsaker, har vi i denne revisjonen sett at kommunalsjefen ikke var orientert om manglende deltakelse fra skolehelsetjenesten på ungdomstrinnene i de tverrfaglige møtene skoleåret 2021/22.

Kommunen har hatt som praksis at kommunalsjefen skal ha årlige driftssamtaler i september/oktober med rektor og assisterende rektor ute på skolene, samt medarbeidersamtaler i februar/mars med rektor. I tilknytning til medarbeidersamtalen holdes også en samtale der en er innom noen av de samme temaene som driftssamtalen. Sittende kommunalsjef har tatt utgangspunkt i denne ordningen. Han har til nå ikke vært kommunalsjef i perioden driftssamtalene skal gjennomføres.

Kommunen har utarbeidet en sjekkliste for kvalitetsvurdering etter opplæringsloven, datert januar 2022. Det skal ifølge den være to møter i året med lederteamene på hver av skolene. I møtene skal en gjennomgå den enkelte skole sitt kvalitetssystem og prosedyrer for å sikre et trygt og godt skolemiljø. Dette for at kommunen skal kunne vurdere om aktivitetsplikten følges eller om praksis må endres. Møtene skal avholdes på den enkelte skole. I møtene skal kommunalsjefen også få informasjon om arbeidet med å sikre elevmedvirkning og informasjon til elever, foresatte og rådsorgan ved skolene, samt skolenes oppfølging av ordensreglementet. Det har ikke vært gjennomført slike halvårsmøter hittil i 2022.

Kommunalsjefen skal være kopimottaker på all dokumentasjon som sendes til foresatte el. i arbeid med skolemiljøsaker. Han opplyser at ikke alle skolene følger opp det å ha han som kopimottaker, noe vi også så av saksgjennomgangen.

I gammel plan var det krav om at skolene skulle fylle ut sjekkliste for arbeid med elevenes skolemiljø og legge ved dokumentasjon hvert år. Denne praksisen er ikke videreført i ny plan.

I vår spørreundersøkelse spurte vi ledelsen ved skolene om hvordan de opplevde oppfølgingen fra skoleeier. Rundt 75 % har svart at de er enig eller litt enig i at skoleeier tilrettelegger for erfaringsdeling i det forebyggende arbeidet og at skoleeier følger opp skolene på dette området. De er også spurt om skolene blir fulgt opp på arbeidet med å overholde aktivitetsplikten, noe nesten alle (92%) er enig eller litt enig i.

4.1.2. Revisors vurdering – informasjon/rapportering

Kommunen har enkelte tiltak for å sikre at politisk og administrativ ledelse jevnlig får informasjon om skolenes arbeid med skolemiljø. Det at kommunalsjefen orienterer fra sektoren i hvert utvalgsmøte kan i utgangspunktet gi god informasjon, men det sikrer ikke at det gis systematisk informasjon om skolemiljøet.

I tilstandsrapporten kan både politisk og administrativ ledelse få god informasjon om skolenes arbeid med skolemiljøet, men det at både kommunen og skolene kun rapporterer på de offisielle

tallene fra elevundersøkelsen, gir noe begrenset informasjon. Det kan også gi et litt feilaktig bilde av situasjonen i kommunen.

Kommunalsjefen får jevnlig informasjon i rektormøtene på elevsaker som gjelder skolemiljø, men det gis ikke noen systematisk informasjon om det forebyggende arbeidet skolene gjør. Det er dessuten en risiko for at det ikke gis tilstrekkelig informasjon om konkrete saker, fordi det er få føringer på hva slags informasjon som skal gis. Kommunen har erfart at det ikke har blitt gitt tilstrekkelig informasjon i noen skolemiljø saker tidligere. Vi så dessuten at det ikke var informert om manglende deltakelse fra skolehelsetjenesten i de tverrfaglige møtene. Dette mener vi viser at det er risiko for at rektormøtene ikke gir god nok informasjon om arbeidet på den enkelte skole.

Ordningen med halvårlige møter med ledelsen på hver skole, der skolemiljø skal være et hovedtema, kan være et godt tiltak for å sikre god informasjon til kommunalsjefen. I ordningen med driftssamtaler og medarbeidersamtaler var ikke skolemiljø et hovedtema på samme måte. Det er risiko for at ordningen med driftsmøter ikke sikrer like god informasjon til kommunalsjefen om arbeid med skolemiljø. Ordningen kommunen hadde med sjekkliste for arbeidet med skolemiljø, kunne vært et tiltak for å sikre informasjon til kommunalsjefen. Etter vår vurdering kan ordningen med halvårlige møter der skolemiljø er hovedtema, ivareta dette like godt.

4.2. Oppgaver og ansvar

4.2.1. Fakta - oppgaver og ansvar

Kommunen skal sikre at ansatte på skolene er kjent med sine oppgaver og sitt ansvar, og at det er avklart hvilke andre virksomheter som skal bidra inn i skolenes arbeid og med hva.

De to planene kommunen har hatt på arbeid med skolemiljø redegjør for oppgaver i ansvar i det forebyggende arbeidet og med aktivitetsplikten. Det er blant annet lagt opp til årlig informasjon og opplæring knyttet til opplæringsloven kapittel 9A for alle ansatte og at kommunens/skolens planer skal gjennomgås. I den første planen var det fokus på implementering av planen og god informasjon ut til de ansatte, noe en også har vektlagt i den nye planen. Den nye planen ble presentert for de ansatte på skolene i august 2021.

I spørreundersøkelsen til de ansatte har vi spurt alle, utenom merkantilt ansatte, om de har årlig informasjon og opplæring knyttet til opplæringsloven kapittel 9A. Et klart flertall er enig i at de har det, men 35 % er uenig eller har svart vet ikke.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
7,8 %	7,8 %	11 %	21,4 %	22,1 %	21,4 %	8,4 %	4,16

Tabell 1 På min skole har vi årlig informasjon og opplæring om hvordan vi skal praktisere opplæringsloven kapittel 9A.
*=Vet ikke, N=154

Assistenter/fagarbeidere utgjør den gruppen som er mest uenig i at en har slik årlig informasjon. Det er rundt 38 % som har svart 1, 2 eller 3 på påstanden over, og 25 % som har svart vet ikke.

Det er også noen forskjeller mellom skolene. Ansatte ved Bø skule er noe mer uenige i påstanden enn de ansatte ved tre andre skolene.

Vi har også spurt om kjennskap til handlingsplanen. Det er et klart flertall som er enig i at de er godt kjent med planen, men 29 % er uenig (flest har svart litt uenig). Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
3,3 %	5,9 %	19,6 %	32 %	22,9 %	15 %	1,3 %	4,12

Tabell 2 Jeg er godt kjent med kommunens handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=153

I tillegg til selve handlingsplanen, har kommunen laget en brosjyre, som er en kortfattet utgave av handlingsplanen. Brosjyren skal være enklere å bruke i det daglige. Vi har spurt om kjennskap til brosjyren. Svarene viser at de ansatte er noe mindre kjent med brosjyren enn selve handlingsplanen. Svarfordelingen er vist nedenfor.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
8,6 %	9,2 %	23 %	24,3 %	19,1 %	11,2 %	4,6 %	3,73

Tabell 3 Jeg er godt kjent med brosjyren som er laget til handlingsplanen. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N= 152

Kjennskap til handlingsplan og brosjyre varierer både med stillingstype og hvilken skole en jobber på. Assistenten/fagarbeidere har noe mindre kjennskap til handlingsplan og brosjyre enn lærerne. Ansatte ved Bø skule og Gvarv skule er også noe mer uenig i påstanden enn ansatte ved de andre to skolene. De som er kjent med brosjyren mener at den gir en god innføring i arbeidet med skolemiljø i kommunen og god oversikt over viktige dokument i arbeidet med skolemiljø.

Kommunen har også Sjekklister for kvalitetsvurdering etter opplæringslovens kapittel 9A og Prosedyre for opplæringsloven kap. 9A elevenes skolemiljø, i tillegg til handlingsplanen (trygt og godt skolemiljø). Begge fra 2022. Alle sier noe om oppgaver og ansvar for arbeidet med elevenes skolemiljø, både for det forebyggende arbeidet og aktivitetsplikten. Det var også omtale av dette i den gamle planen.

Gjennom disse dokumentene har kommunen tydeliggjort at alle ansatte har et ansvar for å delta i det forebyggende arbeidet og at en straks skal melde fra ved mistanke om krenkende atferd eller mobbing. Det er også beskrevet en del oppgaver i det forebyggende arbeidet, som f.eks. å lage lokale planer og mål, sikre informasjon til ansatte, elever og foresatte og rutiner for inspeksjon. Ansvaret for de ulike oppgavene er plassert.

Delegasjonsreglement for delegering fra kommunalsjef til rektorene i ny kommune er ikke utarbeidet, men arbeidet er i gang nå.

Det er laget stillingsbeskrivelser for stillinger i grunnskolen. Av disse fremgår bl.a. rektors og assisterende rektors ansvarsområder. Rektor har bl.a. ansvar for å holde kontroll på alle elevsaker

knyttet til oppl. kapittel 9A. Assisterende rektor har ansvar for organisering og oppfølging av elevsaker i samarbeid med elevens kontaktlærer og rektor. Assisterende rektor har også ansvar for oppfølgingssamtaler med kontaktlærere etter utviklingssamtaler. I stillingsbeskrivelsene er også øvrige stillinger ved skolen sitt ansvar og sine oppgaver i arbeidet med skolemiljøet definert.

Skolene skal lage årshjul som viser hvordan de jobber med skolemiljø og det å forebygge mobbing og krenkelser. Kravet om årshjul er ikke nytt. Årshjulene varierer i innhold. Noen skoler har flere årshjul, men alle har elementer som sier noe om oppgaver og ev. ansvar. En viser oversikt over når det skal bli gitt orienteringer om regelverk og rutiner for arbeid med skolemiljø til ansatte, foresatte, elever og FAU, mens en annen har et årshjul for aktivitet på skolen der en bl.a. har lagt inn tid for fellesmøter, gjennomføring av elevundersøkelse og sosiale aktiviteter.

I vår spørreundersøkelse er de ansatte spurt om det er klart og tydelig hva som er deres ansvar i det forebyggende arbeidet.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1 %	3,2 %	11 %	23,4 %	35,1 %	24 %	2,6 %	4,65

Tabell 4 Det er klart og tydelig hva som er mitt ansvar og oppgaver i det forebyggende arbeidet. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=154

Svarene (vist i tabellen over) viser at et solid flertall mener at det er klart og tydelig hva som er deres ansvar i det forebyggende arbeidet.

Vi har også spurt om de ansatte vet hvem de kan spørre ved behov for bistand. Svarene er vist nedenfor.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
0 %	3,9 %	6,5 %	14,3 %	23,4 %	51,3 %	1%	5,12

Tabell 5 Jeg vet hvem jeg kan spørre hvis jeg har behov for bistand i arbeidet med å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=154

Også denne påstanden er det store flertallet enig i. Her har over halvparten svart at de er helt enig.

Det er forskjeller i svarene på de to påstandene over for assistenter/fagarbeidere og lærere. På spørsmål om det er klart og tydelig hva som er eget ansvar er det primært assistenter/fagarbeidere som har svart vet ikke. De har også den største andelen som er uenig i at dette er klart og tydelig. Samtidig er de mer enig i at de vet hvem de kan spørre hvis de har behov for bistand. Det er ikke tydelige forskjeller mellom de lærerne som er kontaktlærere og de som ikke er det.

Både skolehelsetjenesten og PPT mener de kunne vært mer involvert i det forebyggende arbeidet med skolemiljø på skolene. De viser til at skolene jobber ulikt og at de også bidrar ulikt i arbeidet på de ulike skolene. Det opplyser at det er avklart hva de gjør i enkeltsaker. Dette er nærmere omtalt i punkt 4.3.

4.2.2. Revisors vurdering – oppgaver og ansvar

Kommunen har tiltak for å sikre at oppgaver og ansvar for det forebyggende arbeidet med skolemiljø er klart og tydelig fordelt, men bør prioritere å få på plass et delegasjonsreglement.

Flertallet av de ansatte opplever at det er klart og tydelig hva som er deres ansvar og oppgaver i det forebyggende arbeidet med skolemiljø, men for assistenter/fagarbeidere er det ikke like klart. Det positive er at de i hovedsak er kjent med hvem de skal spørre om de har behov for bistand. Vi mener imidlertid at det er viktig å sikre at alle er kjent med eget ansvar og oppgaver. Hvis det ikke er kjent, er det ikke gitt at en er bevisst på oppgaver en faktisk har et ansvar for og dermed vil en heller ikke spørre om bistand.

Våre undersøkelser viser at det er klart hvordan PPT og skolehelsetjenesten kan bidra inn i arbeidet med enkeltsaker knyttet til skolemiljø, men at de brukes mindre og ulikt i det forebyggende arbeidet. Vi mener at dette kan ha sammenheng med at det ikke er noen felles avklaring av hvordan skolene kan bruke disse støttetjenestene i det forebyggende arbeidet. Det at arbeidet er organisert på ulike måter på skolene, kan være utgangspunkt for å undersøke hva som fungerer bra.

4.3. Tverrfaglig arbeid

4.3.1. Fakta – tverrfaglig arbeid

Kommunen har tverrfaglige arenaer både på kommune- og skolenivå. På kommunenivå er det månedlige sektormøter for virksomhetslederne på oppvekst. Her deltar både skole, barnehage, PPT og barnevern. Leder for helsestasjon og skolehelsetjenesten har nylig blitt med på disse møtene. Kommunen har også konsultasjonsteam, som møtes en gang i måneden, hvor alle skoler kan melde opp saker. Teamet koordineres av skolehelsetjenesten. I tillegg deltar PPT, BUP og barnevern. Teamet behandler saker som meldes opp og alle som er involvert i saken kan delta ved behandling. Kommunen har også en ressursgruppe for barn og unge med to assisterende rektorer, pedagogisk konsulent og kommunalsjef oppvekst, kommuneoverlegen, kommunepsykolog, og ledere for PPT, barnevern, skolehelsetjenesten, kultur og fritid og Ung Arena.² Grappa skal koordinere prosjekt på oppvekstområdet og er underlagt ledergruppe for barn og unge (LBU) der kommunalsjef for oppvekst og kommunalsjef helse og velferd sitter.

På skolene er det tverrfaglige møter en gang i måneden. Arbeid med skolemiljø kan være tema på disse møtene. PPT og skolehelsetjenesten skal være med på disse møtene fast. Barnevernet skal være med på møtene fire ganger i året. Ifølge handlingsplanen skal også politiet delta fire ganger i året. I praksis er dette løst ved at barneskolene deltar på tverrfaglige møter ungdomsskolen har med politiet. På to av skolene er det tverrfaglige møter med PPT og skolehelse hver 14. dag.

² Ung Arena Midt-Telemark er en hjelpetjeneste med et samtaletilbud og en sosial møteplass for ungdom. Ung Arena ble etablert bl.a. pga. økende psykiske helseplager blant ungdom. Ung Arena har egen psykolog. Ung Arena Midt-Telemark skal også bidra til bedre samarbeid mellom tjenestene og mellom fagfolk, frivillige og ungdom.

Tidspunkt for de tverrfaglige møtene er lagt til den dagen PPT er på skolen, noe som har ført til at helsesykepleierne som jobber på ungdomstrinnene, ikke får vært med på møtene dette skoleåret.

I tillegg til de faste møtene, har en også tverrfaglige møter ved behov, blant annet i forbindelse med saker som gjelder bekymringsfullt fravær.

PPT er minimum en dag i uka på hver av skolene, mens skolehelsetjenesten er der flere dager i uka. Skolehelsetjenesten opplyser at de i varierende grad deltar i arbeidet med skolemiljø. De er involvert i enkeltsaker, men de blir ofte koblet på først når «det brenner». De mener at helsesykepleierne kunne blitt brukt mer systematisk inn i arbeidet, f.eks. kan helsesykepleier bidra i undervisningen når skolene snakker om mobbing. De er involvert i det forebyggende arbeidet gjennom miljøteam på en skole og mener at denne måten å jobbe på burde blitt overført til flere. PPT opplyser også at de brukes ulikt av skolene. En av skolene bruker ikke PPT inn i alle møter de har om elever, men vurderer hvilke saker det er hensiktsmessig. Det gjør at PPT også kan delta mer i det forebyggende arbeidet. PPT ønsker at denne måten å jobbe på ble overført til flere skoler. PPT opplyser også at de i større grad blir involvert i saker som gjelder fravær enn rene skolemiljøsaker.

Både PPT og skolehelsetjenesten viser til at en ønsker å bli brukt mer systematisk i det forebyggende arbeidet, slik at behovet for samtaler/enkeltsaker ikke fortsetter å vokse, men heller avta. Det å få «snudd» ressursbruken kan være utfordrende. Skolehelsetjenesten viser også til at enkelte av de tverrfaglige møtene kunne blitt brukt også til forebyggende arbeid.

Barnevernet har en fast person som er knyttet opp til den enkelte skole, og som deltar i Ung Arena. Barneverntjenesten deltar også på foreldremøter.

I intervju med skoleledelsen går det frem at de opplever at det tverrfaglige samarbeidet med andre enheter i kommunen er bra. Enkelte ønsker likevel mer veiledning fra barneverntjenesten, andre trekker frem behov for mer samarbeid med spesialisthelsetjenesten.

De ansatte er spurt om skolens tverrfaglige samarbeid. Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1,9 %	5,2 %	15,6 %	31,8 %	22,7 %	7,8 %	14,9 %	4,08

Tabell 6 Skolen har et godt tverrfaglig samarbeid (andre enheter i kommunen og eksterne som politi) om forebyggende arbeid med skolemiljø. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=154

Flertallet av de ansatte er fornøyd med skolens tverrfaglige arbeid, men over 20 % er uenig i påstanden. Andelen vet ikke/ ikke aktuelt er relativt høy. Det er primært assistenter/fagarbeidere som har svart vet ikke/ikke aktuelt, men også noen kontaktlærere og lærere.

Vi har også spurt om det er enkelt å melde opp saker til tverrfaglig møte ved behov. Et klart flertall er enig i at det er det. Svarfordelingen er vist nedenfor.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
0,7 %	3,9 %	9,8 %	27,5 %	26,1 %	19 %	13,1 %	4,51

Tabell 7 Det er enkelt å melde opp saker til tverrfaglig møte ved behov. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=154

4.3.2. Revisors vurdering – tverrfaglig arbeid

Kommunen har flere tiltak for å tilrettelegge for tverrfaglig arbeid, men kan sikre at tiltaket om tverrfaglige møter på skolene, følges bedre opp. Kommunen kan også vurdere å sikre bedre tverrfaglig samarbeid rundt det forebyggende arbeidet på skolene. Informasjonen vi har fått viser at det er skoler som har fått til dette i større grad enn andre. Kommunen kan bruke disse erfaringene til å sikre bedre tverrfaglig arbeid på alle skoler.

Det er positivt at leder for helsestasjon og skolehelsetjenesten nå deltar på sektormøtene på oppvekst.

4.4. Kunnskap om skolemiljøet og forebyggende tiltak

4.4.1. Fakta – kunnskap om skolemiljø og forebyggende tiltak

Kommunen har flere rutiner/tiltak som kan sikre at skolene har kunnskap om hvordan elevenes skolemiljø er:

- Utviklingssamtale to ganger i året og elevsamtale minst to ganger i året. Kontaktlærer skal rapportere funn fra samtale til rektor.
- Elevundersøkelsen
- Trivselsundersøkelser/klasse miljøundersøkelser
- Vakt og tilsynsordninger i friminutt/rutine for systematisk inspeksjon.
- Jevnlige klassemøter/teammøter der klassens/trinnets sosiale miljø er tema
- Klassegjennomgang der elevenes sosiale miljø er tema (to ganger i året)
- Elevrådet tematiserer trivsel, mobbing og krenkelser som felles tema minst to ganger i året
- Sosialt miljø er tema på foreldremøter to ganger i året

Det å skaffe seg kunnskap om skolemiljøet er en lovpålagt oppgave, og noen tiltak er også spesifisert i lov og forskrift, slik som halvårlige elevsamtaler/utviklingssamtaler og elevundersøkelsen på 7. og 10. trinn. Elevundersøkelsen omtales nærmere punkt 4.4.1. Flere av tiltakene skolene har for å skaffe seg kunnskap om skolemiljøet, er også tiltak for å ivareta plikten om å følge med på at elevene har det trygt og godt på skolen. Arbeidet med å ivareta «følge-med» plikten omtales nærmere under punkt 5.1.1.

Folkestad skule gjennomfører ikke trivselsundersøkelser, men har ukentlige elevsamtaler, hvor trivsel er tema. Bø skule og Gvarv skole gjennomfører trivselsundersøkelser for 1 – 4 trinn to ganger i året, høst og vår, men for 1. trinn kun på våren. Alle skolene opplyser at de kan gjennomføre klasse miljøundersøkelser utenom de mer faste undersøkelsene (trivselsundersøkelse og elevundersøkelse) ved behov.

Alle skolene viser til at elevsamtaler og utviklingssamtaler (med foresatte) er en av de viktigste kildene til kunnskap om hvordan elevene opplever skolemiljøet. Det er krav om at funn fra utviklingssamtaler skal rapporteres, og at alle involverte parter drøfter tiltak for oppfølging og evaluering. Skolene har litt ulik praksis for hvordan dette gjøres. En skole har jevnlig møter med lærerne, en annen tar dette opp i trinnmøter. I tillegg kommer inspeksjonsordningene og den daglige kontakten lærerne har med elevene, samt jevnlig møter for klasse/trinn. Bø skule viser til at miljøteamet er tett på elevene og har kunnskap om hvordan mange elever har det.

Kommunen har en felles rutine for systematisk inspeksjon. I vår spørreundersøkelsen var det en påstand om skolen har inspeksjonsrutiner som er til hjelp med å ivareta plikten til å følge med. Påstanden gikk til ansatte utenom ledelsen og merkantilt. 90 % av de som svarte er enig (helt enig, enig eller litt enig) i at skolen har inspeksjonsrutiner som er til hjelp med å ivareta plikten til å følge med. Ledelsen ved skolene er spurt om de bruker informasjon fra elevene til å finne områder de bør følge særlig med på. Nesten alle mener at dette er tilfelle.

Elevråd og FAU har også fått spørsmål om skolens arbeid med å følge med på om elevene har det trygt og godt. Flertallet av de som har svart fra elevrådet mener at de voksne følger med på hvordan elevene har det på skolen, både i klasserommet og i friminuttene. Det er også flest som svarer ja på at det er nok voksne ute i friminuttene, men de mener at de voksne ikke alltid oppdager situasjoner der en elev blir plaget/ertet eller mobbet/krenket på skolen. Flertallet av de som har svart fra FAU mener at de voksne følger godt med på hvordan barna har det på skolen.

I elevundersøkelsen er det spørsmål som går på om eleven mener at det er voksne som kjenner til at de blir mobbet og om eleven opplever å få hjelp. I Midt-Telemark har andelen elever som oppgir å bli mobbet økt, men det er en lavere andel som oppgir at ingen voksne har kjent til at de blir mobbet. Det er også en lavere andel som oppgir at skolen var kjent med at eleven ble mobbet uten å gjøre noe, og en høyere andel som mener skolen har gjort noe som hjalp. Skolenes arbeid med å ivareta aktivitetsplikten er nærmere omtalt i punkt 5.

Elevundersøkelsen

Ifølge kommunens nye handlingsplan skal alle skolene gjennomføre elevundersøkelsen for alle elever hver høst på 5. til 10. trinn, og ikke bare på 7. og 10. trinn som er lovpålagt. Undersøkelsen gjennomføres hver høst. I den forrige planen var det lagt opp til at elevundersøkelsen ble gjennomført på 7. og 10. trinn, og at skolene i tillegg hadde lokale trivselsundersøkelser.

I 2020 var det to av skolene som kun gjennomførte på de trinn det er lovpålagt, mens Bø skule og Bø ungdomsskule gjennomførte for alle som kan delta i undersøkelsen. Høsten 2021 gjennomførte alle skolene elevundersøkelsen for 5. – 10. trinn.

Kommunene kan også velge å gjennomføre en undersøkelse på våren. Dette er ikke gjort tidligere i Midt-Telemark, men kommunen valgte å gjennomføre den våren 2022, grunnet lav svarprosent

på bl.a. Bø skule på høsten.³ Bø ungdomsskule avtalte med oppvekstadministrasjonen at de ikke gjennomførte undersøkelsen. Gvarv gjennomførte heller ikke undersøkelsen og Folkestad gjennomførte den kun på 7. trinn.

I elevundersøkelsen er det ulike spørsmål som gir informasjon om skolenes arbeid med skolemiljø. Det er bl.a. spørsmål om trivsel, om elevene gleder seg til å gå på skolen, om lærerne bryr seg, regler på skolen og om det å ha et trygt miljø på skolen og mobbing. Resultatene har blitt noe svakere på noen av disse spørsmålene, men Midt-Telemark har likevel resultater som er bedre eller på nivå med landsgjennomsnittet.

Midt-Telemark kommune hadde en vekst i andelen som oppgir å ha blitt mobbet fra høsten 2020 til høsten 2021.⁴ Elevene blir spurt om de er mobbet av andre elever, digitalt (mobil, iPad, PC) og av voksne. Andelen som svarer at de har blitt mobbet har økt (alle tre). Andelen som oppgir å ha blitt mobbet er høyere i Midt-Telemark enn snittet for landet.

	Mobbet av andre elever	Mobbet digitalt (mobil, iPad, PC)	Mobbet av voksne på skolen
Høst 2020	5,4 %	2,7 %	0,4 %
Høst 2021	6,2 %	4,0 %	1,4 %

Tabell 8 Andel elever som oppgir at de er blitt mobbet de siste månedene, Midt-Telemark kommune. Kilde Udir.

På spørsmål om hvor elevene opplever mobbing svarer flertallet at de er blitt mobbet i skolegården.

Bruk av resultatene

Ifølge den nye handlingsplanen skal resultatene analyseres i ledergruppa til hver skole, i personalet, på team, i elevråd og SU/SMU (samarbeidsutvalg/skolemiljø utvalg). I den gamle planen er det vist til at resultatene av elevundersøkelsen og trivselsundersøkelser skal tas opp i personalet/trinnmøte, elevråd, FAU og SMU.

Elevrådene var ikke kjent med resultatene fra elevundersøkelsen høsten 2021. Blant dem som har svart fra FAU, er det flest som har svart vet ikke på spørsmål om de har fått presentert resultater fra elevundersøkelsen i høst. En har vist til at det har vært lite møter pga. pandemien. De andre er delt i om resultatene er presentert eller ikke, halvparten har svart ja og halvparten nei. Det er representanter fra alle skolene som har svart nei.

³ Bø skule hadde en svarprosent på 69, mens Folkestad skule og Bø ungdomsskule hadde en svarprosent på rundt 90 og Gvarv skole hadde 80.

⁴ Tallene fra våren 2022 er også svakt høyere enn de på høsten, med unntak av at det ikke er noen som oppgir å bli mobbet av voksne. Tallene er ikke direkte sammenlignbare, både elevgrunnlag og tid i skoleåret er ulikt.

Resultatene er presentert for personalet på skolene. De ansatte er spurt om skolen bruker svar i elevundersøkelsen til å evaluere det forebyggende skolemiljøarbeidet. Et flertall mener at de gjør det, men det er også ca. 20 % som er uenige i dette. Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
2,6 %	7,8 %	11 %	20,1 %	27,3 %	18,8 %	12,3 %	4,35

Tabell 9 På min skole bruker vi elevundersøkelsen (ev. annen informasjon fra elevene) til å evaluere det forebyggende arbeidet. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=154

Skolene har i varierende grad iverksatt konkrete tiltak som følge av elevundersøkelsen høsten 2021. En av skolene hadde markant dårligere resultat for ett av trinnene på skolen og har igangsatt noen tiltak som følge av dette. Denne skolen har også tydeligere interne rutiner for oppfølging av elevundersøkelsen. De andre skolene har ikke egne tiltak som følge av undersøkelsen, men en skole har iverksatt flere tiltak som følge av noen større mobbesaker på skolen og viser til at det arbeidet dekker opp for elevundersøkelsen.

Informasjon til og involvering av elever og foresatte

Det er både et lovkrav og et krav i kommunens planer at skolene skal sikre at elever og foresatte er kjent med retten til trygt og godt skolemiljø. Ifølge kommunens planer, skal skolene også sikre at elevene kan kjenne igjen mobbing og krenkelser og informere elever og foresatte om handlingsplanen.

Skolene har tiltak for å sikre at det blir gitt informasjon til elever og foresatte. Kontaktlærer skal informere egne elever om skolens aktivitetsplikt og retten til et trygt og godt skolemiljø, mens rektor og kontaktlærer har ansvar for å informere de foresatte. Rektor skal sikre at elevråd, FAU og skolens faste utvalg får informasjon. Rektor skal også sikre at foresatte får informasjon om anledningen til å melde en sak til Statsforvalteren. Dokumentasjon på planlagte foreldremøter på skolene, viser at det skal ha blitt gitt informasjon om lovkravene til arbeid med skolemiljø der.

Flertallet av de ansatte mener at elevene de jobber med har fått informasjon om retten til et trygt og godt miljø. Ledelsen ved skolene er spurt om elevene på skolen har fått informasjon om hva som er krenkende ord og handlinger og om deres rett til et trygt og godt miljø. De fleste er helt enig eller enig i påstandene.

Skoleledelsen gir foresatte informasjon på foreldremøter, og enkelte skoler opplyser at de kaller inn til ekstra foreldremøter om det er utfordringer i skolemiljøet for noen trinn/klasser. Kommunen har dessuten informasjon på egen nettside.

Selv om kommunen har flere tiltak for å sikre informasjon, har både enkelte ansatte og enkelte representanter i FAU i vår spørreundersøkelse kommentert på at skolen må bli bedre på å informere foresatte om arbeidet med skolemiljø.

Svarene fra elevrådsrepresentantene viser at de fleste klassene har fått informasjon om retten til å ha det trygt og godt på skolen, men at de per medio april 2022 ikke har fått informasjon om den nye handlingsplanen for trygt og godt skolemiljø. De har imidlertid fått annen informasjon om skolens arbeid med skolemiljø.

Representantene i FAU er spurt om de har fått informasjon om gjeldende handlingsplan og den forrige planen. Det er litt flere som har fått informasjon om den forrige planen enn den nye. For begge planene har nesten 1/3 svart vet ikke. Svarene er vist under.

	Ja	Nei	Vet ikke
Forrige plan	38,9 %	27,8 %	33,3 %
Gjeldene plan	27,8 %	41,7 %	30,6 %

Tabell 10 Svar fra FAU på spørsmål om de har fått informasjon om planene for trygt og godt skolemiljø. N=36

De er også spurt om det er gitt informasjon om planene på foreldremøte. Det mest vanlige svaret er at FAU ikke vet. Andelen som har svart at det er gitt informasjon er høyere for den forrige planen, enn for den nye. Representantene er også spurt om de synes at skolen gir god nok informasjon om planene kommunen har for arbeid med skolemiljø, noe halvparten har svart nei på. FAU er spurt om de har fått annen informasjon om skolens arbeid med skolemiljø dette skoleåret. Et flertall mener at de har fått god informasjon eller noe informasjon. Svarene er vist under.

God informasjon	Noe informasjon	For lite informasjon	Ikke informasjon	Vet ikke/ Annet
22,2 %	41,7 %	11,1 %	8,3 %	16,7 %

Tabell 11 Har FAU fått annen informasjon om skolens arbeid med skolemiljø dette skoleåret? N=36

Representantene i elevrådene er spurt om de er med i arbeidet med å sikre et godt skolemiljø på egen skole, og nesten alle har svart ja.

For å få informasjon om involvering av foresatte, har vi spurt FAU om samarbeidet med skolen. Et klart flertall i FAU mener at skolene sikrer et godt samarbeid med foreldre/foresatte og FAU, samt at FAU kan få være med i arbeidet med å få til et trygt og godt skolemiljø. Svarene er vist nedenfor

I hvilken grad mener du at skolen	1	2	3	4	5	6
sikrer et godt samarbeid med foreldre/foresatte i klassen(e)?	2.8%	5.6%	25.0%	30.6%	27.8%	5.6%
sikrer et godt samarbeid med FAU?	0%	13.9%	13.9%	30.6%	25.0%	13.9%
sikrer at FAU kan være med å bidra i arbeidet med å få til et godt og trygt skolemiljø?	0%	16.7%	11.1%	27.8%	33.3%	8.3%

Tabell 12 Svarene er gitt på en skala fra 1 i svært liten grad til 6 i svært stor grad. 2,8 % har svart vet ikke på alle tre spørsmålene. N=36.

Vi har også spurt de ansatte om de mener at de har et godt skole-hjem samarbeid. Svarene er vist nedenfor.

	1	2	3	4	5	6	Gj.sn
Jeg opplever at vi har et godt skole-hjem samarbeid.	0%	0.6%	3.9%	20.8%	47.4%	25.3%	4,95
Jeg opplever at skole-hjem samarbeidet styrker det forebyggende arbeidet med skolemiljø.	0.6%	0.6%	5.8%	20.1%	40.9%	28.6%	4,92

Tabell 13 Svar gitt i spørreundersøkelsen på en skala fra 1 helt uenig til 6 helt enig. Det er 1,9 % som har svart vet ikke på første påstand og 3,2 % på andre. N=154

Forebyggende tiltak

Det forebyggende arbeidet er tema i begge planene. Den forrige planen var noe mer konkret på ulike tiltak, men noen av tiltakene var ikke lenger i bruk. Den forrige planen viste til skolens rutiner ved fravær og at oppfølging av dem kan bidra til å avdekke elever som ikke trives på skolen. Kommunen har en felles rutine for oppfølging av bekymringsfullt fravær, som skolene bruker. Skolene opplyser at en del av skolefraværssakene også gjelder utfordringer knyttet til skolemiljø, men ikke alle. I den forrige planen var arbeid med skolefravær koblet på arbeidet med skolemiljø. Dette er ikke gjort i den nye planen.

I den nye planen er det lagt til grunn at arbeid med å fremme et trygt og godt skolemiljø skal være kontinuerlig og systematisk. Skolen skal jobbe med å få positive relasjoner mellom voksen og elev og blant elevene og sikre at de voksne har evne til å lede elevene i skole og SFO. Elevene skal ha en aktiv rolle i det forebyggende arbeidet. Elevrådet skal få et eierforhold til skolens plan for et trygt og godt skolemiljø og delta i utforming av tiltak. FAU og SU/SMU skal orienteres om skolens plan for et trygt og godt skolemiljø og involveres i utforming av tiltak.

Figur 1 Helhetlig arbeid med skolemiljø (fra ny plan)

Det å ha profesjonelle voksne som kan oppdage mobbing er vist til som et viktig tiltak for å forebygge mobbing og andre krenkelser. Det er også lagt opp til at skolene skal synliggjøre i sin plan og årshjul hvordan de arbeider for å sikre dette.

Skolens arbeid med å kartlegge elevens oppfatning av skolemiljøet og følge opp kartleggingene med tiltak, er del av det forebyggende arbeidet.

Ifølge kommunens planer skal skolene jobbe med opplæring i nettvett/det å styrke elevenes digitale dømmekraft og sikre at barna kjenner igjen mobbing og andre krenkelser. Kommunen har fokus på digital mobbing, og skolene har hatt nett-vett undervisning. Flertallet av representantene i elevrådene mener at digital mobbing er tatt opp som tema i klassen/på skolen, men det er enkelte klasser som ikke har hatt dette som tema. Svar i elevundersøkelsen viser at andelen som er blitt

mobbet digitalt i Midt-Telemark har økt, og at andelen er høyere enn på landbasis. På landsbasis har det også vært en økning, men ikke like stor som i Midt-Telemark. Høsten 2020 var andelen som svarte at de er blitt mobbet digitalt 2 – 3 ganger i måneden eller mer de siste månedene på 2,7 % i Midt-Telemark og 2,3 % for landet. Høsten 2021 var andelen på 4 % i Midt-Telemark og 2,4 % for landet. Våren 2022 var tallet for Midt-Telemark 4,4 % og landet 2,9 %. På våren er det bare noen av skolene med og ikke alle trinn i Midt-Telemark.

Alle utenom merkantilt ansatte/annet er spurt om de på egen skole jobber aktivt med å inkludere alle elevene. Et klart flertall mener de gjør det. Svarfordelingen er vist under

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1 %	2,5 %	7,8 %	18,8 %	29,9 %	40,3 %	0 %	4,95

Tabell 14 På min skole jobber vi aktivt med å sikre at alle elever er inkludert i et sosialt fellesskap. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=154

Samme gruppe er også spurt om de jobber aktivt med forebyggende tiltak på egen skole, noe de fleste også mener at de gjør.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1 %	4,5 %	7,8 %	22,7 %	35,1 %	29,2 %	0 %	4,75

Tabell 15 På min skole jobber vi aktivt med forebyggende tiltak for å sikre et trygt og godt skolemiljø. *=Vet ikke/ikke aktuelt. N=154

Flertallet av representantene i FAU mener at egen skole jobber forebyggende for å sikre et trygt og godt skolemiljø, men rundt 1/3 har svart 2 eller 3 på en skala fra 1 i svært liten grad til 6 i svært stor grad.

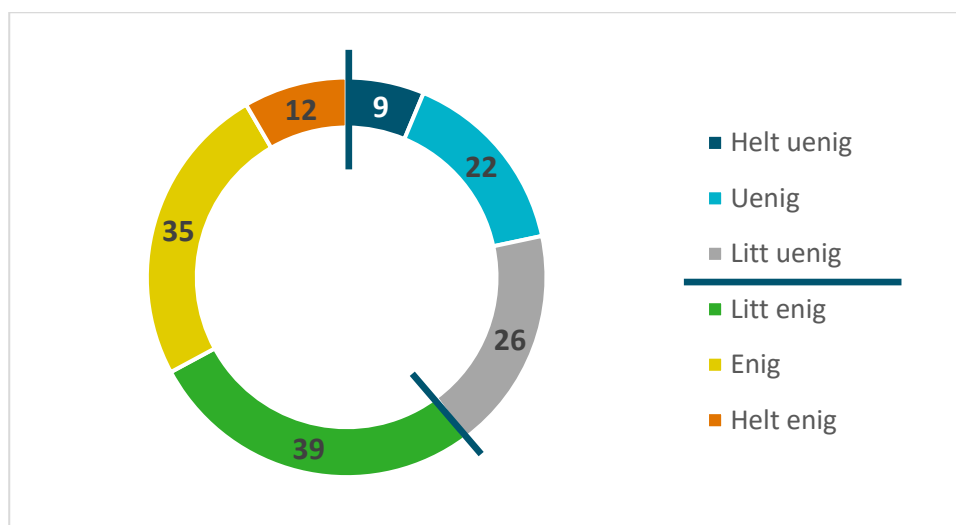
Representantene i FAU ble også spurt om hvilke utfordringer skolen hadde i arbeidet med å sikre elevene et godt skolemiljø. Det er flest (syv) som kommenterer på trang økonomi/kutt/mangel på personell. Seks har kommentert på at skolen ikke håndterer saker som gjelder skolemiljø godt nok/ikke får tatt tak i konflikter som oppstår. Det er også fire som etterlyser bedre informasjon til/kommunikasjon med FAU og foresatte om skolemiljø, og at en kan ha flere sosiale aktiviteter som foresatte bidrar til. Det er også kommentert av to at de opplever at de ansatte på skolene jobber med og tar tak i hendelser og situasjoner som oppstår.

Evaluering av tiltak

I planene er det lagt opp til at inspeksjonsrutinene, sammen med andre rutiner og tiltak for et trygt og godt skolemiljø skal evalueres to ganger i året. Skolene har i intervjuer opplyst at det er kontinuerlig evaluering av inspeksjonsrutinene og det ble vist til eksempler på endringer som var gjort den senere tiden, samt områder en på skolen var oppmerksomme på hvor det var større risiko for at elever kunne bli utsatt for krenkelser. Det gjøres ellers evaluering av arbeidet med skolemiljø på personalmøter, men dette ble ikke gjort like systematisk.

Kommunen har lagt opp til at det skal være en systematisk oppfølging av funn som kommer frem i elevsamtaler/utviklingssamtaler. Som nevnt tidligere har skolene litt ulik praksis på hvordan dette gjøres.

Vi har spurt om de ansatte mener at de på egen skole evaluerer tiltakene for det forebyggende arbeidet jevnlig. Her har 7 % svart at de ikke vet. Det er flest assistenter/fagarbeidere som har svart vet ikke. I figuren nedenfor er de resten av svarene vist. Det er et flertall som er enig i at de evaluerer tiltakene jevnlig. Det er ikke store forskjeller på svarene fra de ulike stillingstypene, med unntak av at ingen fra ledelsen er uenig i at en jevnlig evaluerer tiltakene for det forebyggende arbeidet.

Figur 2 På min skole evaluerer vi jevnlig tiltakene vi har for det forebyggende arbeidet. 11 har svart vet ikke. N=154

Det er ikke gjort noen dokumenterte evalueringer av det forebyggende arbeidet.

4.4.2. Revisors vurdering – kunnskap om skolemiljø og forebyggende arbeid

Kommunen har mange nye planer og rutiner innenfor arbeidet med skolemiljø. Det at en lager nye planer og rutiner viser at en jobber med skolemiljø, men det kan også være et tegn på at en ikke har brukt tilstrekkelig tid på implementering av det som er laget tidligere. Vi mener kommunen bør vurdere om det er punkter i den gamle planen som har blitt utelatt, men burde vært med også i ny plan. Dette gjelder bl.a. koblingen mellom arbeidet med skolemiljø og oppfølging av bekymringsfullt fravær. Det at mye er nytt gjør også at vi ikke har godt nok grunnlag for å vurdere om de justeringene og presiseringene som er gjort nå, bidrar til at skolene i større grad sikrer at elevene har det trygt og godt på skolen. Planen er foreløpig ikke godt nok implementert, skolene har f.eks. ikke fått på plass lokale planer slik det er forutsatt i handlingsplanen.

Skolene har tiltak for å gi elever og foresatte informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø. Det er positivt at nesten samtlige av elevrådsrepresentantene mener at de er med i arbeidet med å sikre et godt skolemiljø på egen skole. Våre undersøkelser viser likevel at en foreløpig ikke har fått gitt god nok informasjon om kommunens planer på dette området. Dessuten at skolene kan bedre kommunikasjonen med foresatte rundt skolemiljøarbeidet.

Kommunen har også tiltak for å sikre kunnskap om hvordan elevene oppfatter skolemiljøet. Skolene har inspeksjonsrutiner som oppleves som nyttige og som de jobber kontinuerlig med. Vi ser av svar fra både ansatte, elever og foresatte at det er behov for å fortsette dette arbeidet. Kommunen har rutiner for å følge opp elevundersøkelsen, men dette var ikke gjennomført på alle skolene dette skoleåret. Vi mener det er viktig at skolene går gjennom resultatene for å få frem konkrete tiltak som bør iverksettes som følge av undersøkelsen. En av skolene har gjort dette. Eksempelvis kunne skolene vurdert eget arbeid knyttet til å forebygge digital mobbing, siden omfanget øker og kommunen ligger over landsgjennomsnittet. Dette er et område kommune har fokus på og hvor en har tiltak, men hvor det kan være behov for å justere tiltak/måten en jobber på.

Skolene har forebyggende tiltak for å sikre et trygt, godt og inkluderende skolemiljø. Kommunen kan likevel sikre mer systematisk oppfølging av skolenes forebyggende arbeid. Det forebyggende arbeidet med skolemiljø er i mindre grad tema på rektormøter. De halvårlige møtene som er planlagt, kan være et tiltak som fører til at oppfølgingen blir bedre. De kan også danne grunnlag for en mer jevnlig rapportering til politisk nivå om skolenes arbeid med skolemiljø.

Selv om de ansatte mener at de på skolene har fokus på å evaluere eget arbeid, viser våre undersøkelser at skolene ikke har tiltak som sikrer at dette gjøres systematisk. Samlet sett mener vi at skolene ikke godt nok sikrer at de forebyggende tiltakene evalueres jevnlig.

5. Aktivitetsplikten

Sikrer kommunen at skolene ivaretar aktivitetsplikten?

- Regelverk, rutiner og tiltak må være kjent for de ansatte
- Det skal være rutiner og tiltak for å ivareta
 - plikten til å følge med, gripe inn og varsle ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
 - det skjerpede ansvaret overfor sårbare elever
 - undersøkelsesplikten
 - elevenes rett til å bli hørt
 - kravet om at barnets beste skal være vurdert
 - krav til skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak og evaluering av planen

For å undersøke ansattes kjennskap til rutinene har vi stilt spørsmål om dette i spørreundersøkelsen til de ansatte. For å undersøkes praksis knyttet til aktivitetsplikten (hvordan rutiner og tiltak følges opp), har vi samlet inn informasjon fra spørreundersøkelsen, intervjuer og gjennomgang av elevsaker. Vi har gjennomgått skolemiljø saker fra de fire kommunale skolene i kommunen. Vi har sett på mellom 8 og 10 saker fra hver skole fra inneværende og forrige skoleår, totalt 36 saker. For inneværende skoleår har vi sett på saker som var kommet inn tom januar 2022. For tre av skolene er det gjort et tilfeldig utvalg av saker, mens for den siste skolen er alle sakene skolen har rapportert på tatt med. Utvalget av saker er nærmere omtalt i vedlegg 3 om metode.

5.1. Regelverk, rutiner og tiltak må være kjent for de ansatte

5.1.1. Fakta – regelverk, rutiner og tiltak må være kjent for de ansatte

Skolene skal ifølge kommunens planer, årlig gi de ansatte informasjon og opplæring knyttet til opplæringsloven kapittel 9A. De ansatte er spurt om de får slik årlig informasjon og opplæring. Svarene viser at det i hovedsak gjøres, men 35 % er enten uenig i at de får slik informasjon eller har svart vet ikke (svarfordelingen er vist i tabell 1).

Det å ha en felles forståelse av regelverket og hvilke plikter de ansatte har, er viktig for å ivareta skolens aktivitetsplikt. Vi har derfor spurt de ansatte⁵ om skolen har drøftet ansvaret hver enkelt har etter opplæringsloven §§ 9A-4 (skolens aktivitetsplikt) og 9A-5 (skolens skjerpede aktivitetsplikt dersom en ansatt ved skolen krenker en elev). Svarene er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
2,8%	9,2 %	14,8 %	25,4 %	21,1 %	15,5 %	11,3 %	4,12

Tabell 16 Vi har drøftet ansvaret hver enkelt har etter § 9A-4 for å ha en felles forståelse av regelverket. *=Vet ikke/ikke erfaring. N=142

⁵ Gjelder lærere, sosiallærer/rådgiver/miljøterapeut og assistenter/fagarbeidere/miljøarbeidere

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
2,8%	12 %	16,9 %	23,9 %	19,7 %	12,7 %	12 %	3,95

Tabell 17 Vi har drøftet ansvaret hver enkelt har etter § 9A-5 for å ha en felles forståelse av regelverket. *= Vet ikke/ikke erfaring. N=142

Tabellene viser at et flertall av de som har svart har drøftet ansvaret hver enkelt har. Det er 26 % som er uenige eller ikke har erfaring/ikke vet for aktivitetsplikten etter oppl § 9A-4 og nesten 44 % som er uenige eller har svart ikke erfaring/vet ikke for det skjerpede ansvaret en har etter oppl § 9 A-5.

Det er noen forskjeller mellom skolene. De ansatte ved Bø skule mener i mindre grad at de har hatt slike drøftinger sammenlignet med snittet for kommunen.

Ser vi på forskjeller mellom stillingstyper, skiller assistenter/fagarbeider/miljøarbeidere seg ut. En lavere andel av disse er enige i at en har drøftet ansvaret ansatte har etter §§ 9A-4 og 9A-5 og en høyere andel har svart vet ikke/ikke erfaring.

Vi har også spurt ledelsen om en har drøftet ansvaret hver enkelt har etter §§ 9A-4 og 9A-5, noe de fleste er enig i, men to er litt uenige. Det gjennomsnittlige svaret er 4,6.

Vi har spurt de ansatte om de har satt seg inn i skolens rutiner for å ivareta aktivitetsplikten:

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
2,9 %	5,7 %	17,1 %	26,4 %	27,1 %	15 %	5,7 %	4,21

Tabell 18 Jeg har satt meg inn i rutinene vi har for å ivareta aktivitetsplikten. *= Vet ikke/ikke erfaring. N=140

Et flertall av de ansatte er enige i dette. Det er likevel ca. en fjerdedel som er uenig i påstanden.

Ansatte på Bø skule og Gvarv skule er noe mer uenige enn ansatte på de andre to skolene.

Ser vi på forskjeller mellom stillingstyper, skiller assistenter/fagarbeider/miljøarbeidere seg ut også her, ved at en lavere andel har svart at de er enig og en langt høyere andel har svart vet ikke/ikke erfaring.

Vi har spurt ledelsen om det samme og de har alle svart helt enig, enig eller litt enig på påstanden om å sette seg inn i rutinene. Ledelsen er også spurt om de har fått opplæring på dette området, noe de fleste er enige i at de har fått. I tillegg har vi spurt spesielt om ledelsen mener at skolen kan få god bistand til å håndtere saker som gjelder opplæringsloven § 9A-5 (mistanke om at ansatte krenker). De fleste er enige i at skolen kan få god bistand. Det gjennomsnittlige svaret er 4,9.

I intervju på skolene har vi fått tilbakemelding på behov for klarere føringer/rutine på saksbehandlingen av skolemiljø saker. I gammel plan var det en egen del om skolenes

dokumentasjonsplikt, hvor det også stod at all dokumentasjon skulle inn i kommunen sitt arkivsystem så snart som mulig. I ny plan fremgår ikke det like tydelig.

5.1.2. Revisors vurdering – regelverk, rutiner og tiltak må være kjent for de ansatte

Våre undersøkelser viser at skolene har tiltak for å sikre at regelverk, rutiner og tiltak er kjent for de som er ansatt på skolen. Dette blir gjennomgått minimum årlig i personalgruppa, samt at arbeid med skolemiljø og aktivitetsplikt jevnlig er tema på personalmøter. Det er etter vår vurdering ikke tydelig nok at årlig informasjon til personalet også gjelder de som arbeider på skolen, men ikke er ansatt på skolen, som renholdere og vaktmester. Våre undersøkelser viser også at renholderne ikke har god nok kjennskap til regelverk og rutiner.

Blant de ansatte på skolene er det særlig assistenter/fagarbeidere/miljøarbeidere som ikke har god nok kjennskap til regelverk og rutiner. De er i mindre grad med på personalmøter, noe som også viser seg i at de i mindre grad har vært med på å drøfte ansvaret de har etter aktivitetsplikten.

5.2. Rutiner og tiltak for å ivareta aktivitetsplikten

5.2.1. Fakta - plikten til å følge med, gripe inn og varsle

Kommunen har både i gjeldende handlingsplan for trygt og godt skolemiljø og det forrige planen vist til lovkravene om at alle som arbeider på skolen skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø og gripe inn hvis elever blir utsatt for krenkelser. Det er også et krav om at alle skal varsle ved kjennskap til eller mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.

Det er rutine for at ansatte på skolene skal være kjent med regelverk og kommunens rutiner. I forarbeidene til loven er det presisert at kravet gjelder «alle som arbeider på skolen», inklusiv renholdspersonalet og vaktmester uavhengig om de er ansatt på skolen eller ikke. I Midt-Telemark er ikke renholdere og vaktmester ansatt på skolene. En av skolene har opplyst at renholdspersonale og vaktmester skal ha blitt orientert om lovkravene og om skolens rutiner for å følge med, gripe inn og varsle. De andre skolene har ikke praksis for å gjøre dette nå. Vi har fått opplyst i intervju at det skal ha blitt gjort tidligere på flere skoler. Informasjon fra renholdspersonalet viser imidlertid at de ikke var kjent med lovkravene og at de ikke har fått orientering på skolene.

Kommunen har felles rutiner for skolene for å ivareta plikten til å følge med og gripe inn:

- Rutine for systematisk inspeksjon, som omfatter både det å følge med og hvordan en kan gripe inn. Rutinen er vedlegg til handlingsplanen. Det var krav om rutine for inspeksjon også i den forrige planen for trygt og godt skolemiljø.
- Ulike former for kartlegging for å sikre at skolen følger med på elevens skolemiljø. Det er halvårlige elevsamtaler og utviklingssamtaler (med foresatte). Trivsel er tema i samtale, samt om eleven opplever krenkelser og mobbing. Det er også laget et system for oppfølging av samtale, hvor rektor skal få tilbakemelding fra samtale. I tillegg gjennomføres elevundersøkelsen hver høst for 5. 10. trinn, og det skal gjennomføres klasse miljøundersøkelser/trivselsundersøkelser.

- Det sosiale miljøet i klassene skal være tema på interne møter på skolene og det skal være klassegjennomgang to ganger i året der det sosiale miljøet er tema.
- Elevrådet skal ta opp trivsel, mobbing og krenkelser som felles tema minst to ganger i året
- Det sosiale miljøet på trinnet er tema på foreldremøter.

Følge med

Rutinen for inspeksjon gir noen tips til hvordan ansatte skal håndtere utfordrende atferd.

Kommunen har også laget en egen veileder for håndtering av elever med utagerende atferd.

Veilederen ble ferdigstilt i 2022, og ansatte på skolene har fått orientering om veilederen. En av FAU-representantene som har svart på spørreundersøkelsen, etterlyste prosedyrer for å håndtere utagerende elever og ytterligere tre påpekte mangler i arbeidet med konflikthåndtering på skolen.

Ansatte utenom ledelsen og merkantilt/annet personell er spurt om de mener at inspeksjonsrutinene er til hjelp for å ivareta plikten de har til å følge med. Svarene er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
2,1%	2,1 %	4,2 %	23,9 %	35,2 %	31 %	1,4 %	4,84

Tabell 19 Vi har inspeksjonsrutiner som er til hjelp for å ivareta plikten til å følge med. *=Vet ikke/ikke erfaring N=142

De er også spurt om de på skolen har en praksis som gjør at de får fanget opp elever som ikke har det trygt og godt på skolen. Svarene er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1,4%	2,1 %	9,2 %	31,2 %	36,2 %	17 %	2,8 %	4,54

Tabell 20 Jeg mener vi har en praksis som sikrer at vi kan fange opp elever som ikke har det trygt og godt på skolen. *=Vet ikke/ikke erfaring N= 141

Tabellene viser at et klart flertall mener at de har inspeksjonsrutiner som er til hjelp med å ivareta følge med plikten og at de har en praksis som gjør at de får fanget opp elever som ikke har det trygt og godt. Det er imidlertid litt flere som har svart 3, litt uenig, i at de i praksis får fanget opp elever som ikke har det trygt og godt. Det er også noen forskjeller mellom skolene. De ansatte ved Bø ungdomsskule og Folkestad skule er mest enige i at de har en praksis som gjør at de kan fange opp elever som ikke har det trygt og godt på skolen.

Ledelsen ved skolene er spurt om de bruker informasjon fra elevene for å finne steder på skoleområdet som de ansatte må følge ekstra med på. De fleste mener at dette er tilfelle. Det gjennomsnittlige svaret er 5 enig.

Det er noen få elever som i elevundersøkelsen oppgir at de blir mobbet og at ingen voksne på skolen vet om det. Antallet er lavere i 2021 enn i 2020, samtidig som antallet som oppgir at de blir mobbet er høyere i 2021.

I spørreundersøkelsen var det egne påstander om aktivitetsplikten til «merkantilt/annet personale», siden disse har en litt annen rolle overfor elevene. Alle er kjent med at de skal følge med på om elever de ser/møter har det trygt og godt. De vet også hva de skal gjøre om de ser eller mistenker at det er noen som ikke har det trygt og godt. De ble også spurt om de har fått informasjon om aktivitetsplikten, og alle, bortsett fra en som har svart vet ikke, er helt enige i at de har fått informasjon. De er litt mindre enige i at de har fått informasjon om det skjerpede ansvaret ved mistanke om at en som arbeider ved skolen krenker en elev. (Her har noen svart litt enig/enig.)

Skolene gjennomfører elevsamtaler og utviklingssamtaler i tråd med handlingsplanen og en av skolene har i tillegg ukentlige samtaler der elevens trivsel på skolen er tema. Vi har fått opplyst fra skolene at skolemiljø er tema på interne møter og at de har jevnlig klassegjennomgang. Lærerne deltar alltid i disse møtene, men informasjon fra intervju med skoleledelsen ved enkelte skoler og spørreundersøkelse viser at assistenter/fagarbeidere ikke alltid får delta på disse møtene og at det er noe er ønsket at de skal få gjort i større grad.

Informasjon til og involvering av foreldre og elever er også tiltak som kommunen viser til for å ivareta plikten til å følge med. Dette er omtalt i punkt 4.4.1.

Fra høsten 2021 har alle skolene gjennomført elevundersøkelsen for 5. – 10. trinn. To av skolene med barnetrinn, har også trivselsundersøkelser for 1. – 4. trinn. Den tredje har ukentlige elevsamtaler. I tillegg opplyser skolene at det gjøres det kartlegginger i enkelte klasser ved behov.

Svarene fra elevrådene viser at elevene i hovedsak mener at de voksne på skolen følger med på hvordan elevene har det på skolen, både i friminutt og timer. De mener også at det i hovedsak er nok voksne ute i friminuttene, men at voksne ikke i tilstrekkelig grad oppdager situasjoner der elever blir plaget/ertet eller krenket/mobbet. De fleste mener imidlertid at skolen får fulgt opp elever det gjelder i etterkant. Mange mener også at skolen ikke i tilstrekkelig grad får fulgt opp hendelser som skjer på skoleveien.

Enkelte ansatte har kommentarer som kan sees i sammenheng med elevenes tilbakemeldinger om at det er nok voksne ute i friminuttene, men at voksne likevel ikke oppdager situasjoner som oppstår. En ansatt har kommentert at det bør være mer voksendeltakelse ute i friminuttene og en annen at enkelte voksne kan ta mer tak i situasjoner der de ser at elever ikke har det trygt og godt ute i friminuttene.

Representantene i FAU er også spurt om de opplever at de voksne følger godt med på hvordan barna har det på skolen. (De er bedt om å vurdere det for egne barn og barn de kjenner godt.) Svarene er vist i tabellen nedenfor.

1	2	3	4	5	6	*	Gj.sn
2,8 %	13,9 %	8,3 %	27,8 %	27,8 %	16,7 %	2,8 %	4,17

Tabell 21 I hvilken grad opplever du at de voksne følger godt med på hvordan barna har det på skolen? Svar gitt på en skala fra 1 i svært liten grad til 6 i svært stor grad. *=Vet ikke N=36

Tabellen viser at et klart flertall opplever at de voksne følger godt med på hvordan barna har det på skolen, men også at rundt ¼ i liten grad opplever det.

Gripe inn

I sakene vi undersøkte var det i hovedsak grepet inn, men i en sak manglet det dokumentasjon på hvordan saken var håndtert, også om/hvordan det var grepet inn.

Lærere, assistenter, fagarbeidere mm er spurt om de er kjent med hvordan de skal gripe inn dersom en elev blir utsatt for krenkelser. Et klart flertall er enig i at de er kjent med det. Det gjennomsnittlige svaret er på 4,8 på en skala fra 1 helt uenig til 6 helt enig. Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1 %	2,8 %	8,5 %	21,1 %	35,9 %	29,6 %	1,4 %	4,8

Tabell 22 Jeg er kjent med hvordan jeg skal gripe inn dersom en elev blir utsatt for krenkelser. *=Vet ikke N=142

De er også i hovedsak kjent med grensene for når de skal gripe inn, men det er litt flere som er uenig i denne påstanden. Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1,4 %	2,8 %	13,4 %	31,7 %	32,4 %	17,6 %	1 %	4,45

Tabell 23 Jeg er kjent med grensene for når jeg skal gripe inn i de ulike situasjonene som kan oppstå på skolen. *=Vet ikke N=142

Det var også et flertall som mente at ledelsen tydelig har kommunisert hva som krever inngripen fra voksne, men andelen som er uenig er større her. Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1 %	9,2 %	17,7 %	33,3 %	25,5 %	12,8 %	1 %	4,13

Tabell 24 Ledelsen har tydelig kommunisert hva som krever inngripen fra voksne. *=Vet ikke N=141

Varsle

Kommunen har mal for varsling. Skjemaet kommunen hadde i den forrige skolemiljøplanen er justert, og det er laget eget skjema for varsel i saker der det er mistanke om at en ansatt krenker en elev. I skjema som gjelder saker der en ansatt krenker en elev, er opplæringsloven § 9A-5 gjengitt og i det andre er § 9A-4 gjengitt. I den nye malen er det litt mer hjelpetekst som beskriver hva som skal omtales i skjemaet. Kommunen legger også opp til at en i skjemaet kan beskrive hvordan saken er undersøkt, hvem som er hørt og videre oppfølging. Kommunalsjefen opplyser at alle varsler skal dokumenteres og arkiveres i websak.

Kommunen har ikke noen egen statistikk over antall varsler eller antall aktivitetsplaner. Vi ba i februar 2022 om å få oversikt over antall saker med varsler og aktivitetsplaner for inneværende og

foregående skoleår. Skolene har sendt oss fra 7 til 19 saker. Skolen med færrest saker er en middels stor skole. De opplyser at de har en del varsler som undersøkes, men ikke dokumenteres fordi det ikke er aktuelt med tiltak. Gjennomgangen av saker på skolene viste også at varselet i noen saker kun var dokumentert i tiltaksplanen.

Vi har spurt om de ansatte mener at de på egen skole har en lav terskel for å varsle, noe 45 % er enig eller helt enig i, og 27,5 % er litt enig i. Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
2,8 %	6,3 %	11,3 %	27,5 %	19,7 %	25,4 %	7 %	4,41

Tabell 25 Jeg mener at vi har en lav terskel for å varsle ved mistanke om at elever ikke har det trygt og godt på skolen. *=Vet ikke, N=142

Nytt varslingsskjema legger opp til at den som har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen skal varsle og at varsel skal dokumenteres. Dette er også bekreftet fra ledelsen på oppvekst at er rutinen. I rutinen i handlingsplanen står det imidlertid at skolen skal sikre dokumentasjon når varslingsskjema viser at eleven ikke har et trygt skolemiljø.

I spørreundersøkelsen er lærere, assistenter/fagarbeidere/miljøarbeidere og annet personale spurt hvor ofte de har varslet til skoleledelsen. 70 ansatte (49 % av dem som har svart), har varslet en eller flere ganger dette eller foregående skoleår. Andelen som har varslet er høyest blant kontaktlærerne. Antallet som har varslet er høyere enn antall varsler skolene har oppgitt. Noe av dette kan forklares ut fra at lærerne ble spurt på et senere tidspunkt enn den perioden vi ba om varsler for. Avviket kan også skyldes at det er varsler som ikke er dokumentert.

De som har svart at de har varslet, er spurt om skolen sikrer god håndtering av varsler, noe de fleste mener at skolen gjør. Svarfordelingen er vist under.

1	2	3	4	5	6	*	Gj.sn
0 %	5,7 %	7,1 %	28,6 %	31,4 %	20 %	7,1 %	4,57

Tabell 26 I hvilken grad mener du at skolen sikrer en god håndtering av varsler (9A) om at en elev ikke har det trygt og godt. Svar gitt på en skala fra 1 i svært liten grad til 6 i svært stor grad. *=Vet ikke N=70

Vi har spurt de som har varslet om de har fylt ut varslingsskjema selv eller sammen med andre, noe 47 har svart ja på. Det er flest av disse som har fylt ut skjema selv. Det er 23 som har varslet uten å ha vært involvert i bruk av varslingsskjemaet. De som har hatt erfaringer med skjema er spurt om bruken. Tilbakemeldingene viser at skjemaet er greit å bruke, men endel ønsker mer opplæring i bruken av det. Svarene er vist nedenfor.

	Stemmer	Stemmer delvis	Stemmer ikke	Vet ikke
Varslings skjema er enkelt å bruke.	36 %	62 %	0 %	2 %
Jeg får god hjelp av ledelsen ved utfylling av varslings skjema.	54 %	30 %	6 %	10 %
Jeg ønsker bedre opplæring i bruk av varslings skjema.	26 %	42 %	26 %	6 %

Tabell 27 Svar på påstander om bruk av varslings skjema. N=50.

Ledelsen er også spurt om de synes skjema for varsling er enkelt å bruke, de fleste er enig, men to er litt uenig i dette. Det gjennomsnittlige svaret er 4,83.

De som ikke har fylt ut varslings skjema er spurt om hvorfor. Det er mest vanlig at kontaktlærer har dokumentert varslingen, men det er også over 1/3 som ikke har sett eller hatt mistanke om at det er elever som ikke har det trygt og godt. Svarfordelingen er vist under.

	Andel
Jeg har ikke sett eller hatt mistanke om at det er elever som ikke har det trygt og godt.	36,8%
Dokumentasjon av varslingen er gjort av kontaktlærer.	46,0%
Dokumentasjon av varslingen er gjort av ledelsen ved skolen.	33,3%
Jeg har kun varslet muntlig og er ikke kjent med hva som er dokumentert.	18,4%
Annet, skriv hva:	3,4%

Tabell 28 Hvorfor har du ikke vært med på å fylle ut varslings skjema? Flere kryss mulig. N=87

I varslings skjema er det lagt opp til at en i skolens ledelse skal signere på mottatt varsel og at rektor skal vurdere om retten til trygt og godt skolemiljø er oppfylt og signere. Vi har sett på 36 saker, og skjema for varsling var brukt i 26 av dem. I flere saker der varslings skjema var brukt, er det assisterende rektor som mottok varsel. I noen få av disse er det ikke dokumentert at rektor har vurdert saken og plikten om å varsle rektor er brutt.

I de ti sakene der varslings skjema ikke var brukt, var det laget plan i seks saker. Av de ti sakene er det tre saker der det ikke var dokumentert at det har vært varslet til rektor eller at rektor har vært orientert om varslene.

I de fire sakene som Statsforvalteren behandlet i 2021 var plikten til å varsle rektor brutt i alle. Det var gjennomgående i sakene at ansatte ikke varslet rektor umiddelbart.

Når det er ansatte i ledelsen som krenker sier rutinen at ansatte skal varsle skoleeier. Siden varslingsveien her er ulik fra andre saker, har vi spurt om ansatte er kjent med hvordan de skal varsle i slike saker. Flertallet svarer at de er kjent med det, men rundt 25 % er ikke kjent med fremgangsmåten i disse tilfellene.

I de fire sakene som har vært hos Statsforvalteren var varsel til skoleeier ikke aktuelt i to av sakene. For de to andre var plikten til å varsle skoleeier fulgt opp i den ene og brutt i den andre. I vårt utvalg var det to saker med plikt til å varsle skoleeier, noe som var gjort.

I sakene vi har undersøkt, tyder dokumentasjonen på at de fleste sakene er varslet i tide.

Det skjerpede ansvaret overfor sårbare elever

Det skjerpede ansvaret skolen har overfor sårbare elever, er ikke omtalt i gjeldene eller forrige plan på skolemiljø. Skolen skal ha en bevissthet rundt om en elev er sårbar, fordi det er økt risiko for at sårbare elever ikke har det trygt og godt. Følge med-plikten er viktig for å ivareta det skjerpede ansvaret overfor sårbare elever. Ledelsen ved skolene opplyser at de bruker klassegjennomgangen til å identifisere og sikre informasjon om sårbare elever, og at dette også er tema på trinnmøter.

For å ivareta det skjerpede ansvaret overfor sårbare elever er det viktig å sikre at de som trenger det, har nødvendig informasjon om enkeltelevers behov. Dette gjelder både internt på en skole og ved overganger/bytte av skole. Overføring av personsensitiv informasjon mellom skoler krever samtykke fra foresatte. Kommunen har rutine for overgangsmøter og for klassegjennomgang, bl.a. for å identifisere elever med spesielle behov/sårbare elever.

De ansatte (utenom merkantilt og ledelse) er spurt om de får nødvendig informasjon om særskilt sårbare elever slik at de kan ivareta «følge-med» plikten. Svarene er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
1,4 %	9,2 %	16,3 %	22 %	34 %	15,6 %	1,4 %	4,27

Tabell 29 Jeg får nødvendig informasjon om særskilt sårbare elever slik at jeg kan ivareta plikten til å følge med. *=Vet ikke, N=141

Svarene viser at de fleste får nødvendig informasjon om sårbare elever, men det er 38 (eller 27 %) som er litt uenig, uenig eller helt uenig (svaralternativ 1 – 3 i tabellen). Andelen som er uenig er høyest blant assistenter (34,7%) og lavest blant kontaktlærere (23,4%).

De fleste i ledelsen ved skolene mener at personalet ved oppstart av skoleåret er med på å vurdere om skolen har særskilt sårbare elever. De fleste mener også at de har som praksis å kontinuerlig vurdere om det er flere/nye elever som er særlig sårbare.

Ledelsen ved skolene viser alle til inspeksjon og oppfølging i klasserommet, samt klassegjennomganger og trinnmøter som viktige tiltak for å identifisere særskilt sårbare elever.

I sakene som har vært hos Statsforvalteren gjaldt to av fire saker elever som var særskilt sårbare. I disse sakene var ikke plikten til å følge med ivaretatt.

5.2.2. Fakta - plikten til å undersøke, utarbeide plan og evaluere planen

Undersøke

Både i det nye varslingsskjemaet og i ny mal for aktivitetsplan er det lagt opp til at de undersøkelser som er gjort, skal beskrives. Dette var ikke like tydelig i de gamle skjemaene. Rutinen for å ivareta aktivitetsplikten i ny plan, inneholder egne punkter om undersøkelse der det er vektlagt å få frem elevens subjektive opplevelse og at en har samtaler både med elev som er krenket og dem som krenker og deres foresatte. Det er ikke omtale av at elevens beste skal vurderes. Ansvar for undersøkelsene er lagt til rektor/kontaktlærer. Elev og foresatte skal medvirke til tiltakene som undersøkelsen skal lede til. Det er også lagt opp til at skolen skal følge opp saken også etter at den negative adferden er opphørt. Kommunen har en egen rutine for saker der en som arbeider på skolen krenker en elev.

Lærere, assistenter, fagarbeider m.fl. er spurt om en på skolen legger elevens egen opplevelse til grunn for om retten til et trygt og godt skolemiljø er ivaretatt. Et klart flertall mener at de gjør det. Det gjennomsnittlige svaret er her 4,99 og kun 6,5 % er litt uenig/uenig i at de legger elevens opplevelse til grunn. Det er 11 % som har svart vet ikke på påstanden.

Ledelsen ved skolene mener at de har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å sikre at undersøkelsesplikten blir godt ivaretatt. De fleste har svart enig eller helt enig på vår påstand om dette, og det gjennomsnittlige svaret er 5 enig. Ledelsen mener også at en sikrer at alle involverte elever i en sak blir hørt. Her har alle svart enig eller helt enig, og det gjennomsnittlige svaret er 5,25. Alle er også enig eller helt enig i at en legger elevens egen opplevelse til grunn for om retten til et trygt og godt skolemiljø er ivaretatt. Gjennomsnittet er her 5,7.

Stikkprøvekontrollen viser at det ikke er dokumentasjon på undersøkelser i 8 av de 20 sakene, og at det er lite/mangelfull informasjon i ytterligere 3. I tillegg er det to saker hvor det ikke er dokumentasjon på at eleven er hørt i arbeidet med undersøkelser og tre hvor dokumentasjonen er mangelfull. I tre andre saker det er dokumentasjon på at foresatte her hørt i arbeidet med undersøkelsen, men ikke eleven. I sakene er eleven er hørt, er dette gjort i samtale. Saksgjennomgangen viste også at skolene ikke har synliggjorde at elevens beste var vurdert i undersøkelsene.

I syv av de åtte sakene hvor det ikke var dokumentasjon på undersøkelser, var det heller ikke laget aktivitetsplan. I flere av disse er det ikke tydelig hvordan skolen kan konkludere med at eleven har det trygt og godt. Selv om det ikke er laget aktivitetsplan har tre av sakene tiltak eller planer for videre oppfølging. Eksempelvis var det i en sak avtale om å ringe foresatt etter en uke for å sjekke hvordan det går, uten at det er dokumentert om det er gjort. I en annen sak ønsker ikke eleven at det skal gjøres så mye, av frykt for å bli sett på som «sladrehand». Skolen tar opp saken i tråd med elevens ønske, slik at eleven ikke blir «så synlig». Det er imidlertid ikke dokumentert om det skolen her gjorde hadde ønsket effekt. I saksgjennomgangen så vi varsler som fremstod relativt like, men hvor skolene landet på ulike konklusjoner for om retten til et trygt og godt skolemiljø var oppfylt i varslingsskjemaet. Eksempelvis vurderte en skole at retten til et trygt og godt skolemiljø var

ivaretatt, men iverksatte tiltak for å følge spesielt med på eleven. En annen skole konkluderte med at retten ikke var oppfylt og la tilsvarende tiltak inn i aktivitetsplan.

I skjema for å varsle om at elever ikke har det trygt og godt er det en egen del for å beskrive hvordan varselet er undersøkt. Denne delen er i noen tilfeller brukt av den som varsler og beskriver det som er gjort før varsel er levert (hvordan det er grepet inn), i andre tilfeller er det også med hva som er gjort av undersøkelser etter at rektor/skoleledelsen har mottatt varsel. Det er ikke tydelig om delen i skjemaet skal brukes av både varsler og rektor, eller bare varsler. Det er heller ikke helt tydelig hvor rektor skal ha med sin begrunnelse for konklusjonen om det er behov for tiltak eller ikke. I sakene som har slik begrunnelse, er det enten skrevet inn i del for undersøkelse eller utenom punktene til slutt i skjema.

Enkelte av dem vi har intervjuet opplyste at de har tatt opp med arkiv at det er behov for en rutine eller oppskrift på hva som skal lagres i websak og dette er noe de jobber med.

Tiltak

I den nye handlingsplanen er det en egen del om oppfølging, både av den som har blitt krenket og den som krenker. Det er presisert at skolen skal følge opp helt til den krenkende atferden opphører og at det ikke er opp til skolen å avgjøre om den krenkende atferden har opphørt. Det skal være jevnlig oppfølgingssamtaler med involverte elever. Det er også lagt opp til at elev og foresatte skal medvirke til valg av tiltak som skal iverksettes. I mal for tiltaksplan er det også vist til at tiltak skal iverksettes i samråd med eleven selv og foreldrene. Kravet om å vurdere barnets beste er ikke omtalt spesielt.

Begge malene for aktivitetsplaner har punkter for å beskrive problemet/hva tiltakene skal bidra til å endre, tiltakene, når de skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig og tidspunkt for evaluering. I gammel mal var det et punkt for oppsummering av kommunikasjon med elever og foreldre og ett punkt med oppsummering av skolen sin vurdering av saken. Ny mal omfatter også mål som tiltakene skal bidra til å nå.

Det var laget plan for tiltak i 20 av de 36 sakene i vårt utvalg. Mal for aktivitetsplan, enten ny eller gammel, er brukt i alle sakene. En plan ble avsluttet uten tiltak fordi eleven som krenket flyttet. For de andre fremkommer det hva som er problemet og tiltak som skal iverksettes, men i en sak var det ett tiltak som det var satt spørsmålsteget ved, og det fremkom ikke om det er gjennomført. I to saker manglet det omtale av når tiltakene skulle gjennomføres og i to andre saker var det ikke opplyst hvem som var ansvarlig for alle tiltakene. I syv saker var det ikke fastsatt når tiltakene skulle evalueres. Vi så også at to av planene ikke var fulgt opp i tråd med frister som var satt.

Det var i tillegg en sak hvor annen dokumentasjon tyder på at det er laget plan, men hvor det ikke var dokumentasjon på selve planen.

I to av de fire sakene som er behandlet av statsforvalteren i 2021 sikret ikke skolen elevens rett til å bli hørt om iverksatte tiltak.

I de 36 sakene vi gjennomgikk var det kun noen få saker der det var synlig at eleven var blitt hørt om hvilke tiltak som skulle iverksettes. Det var også noen saker der foresatte var hørt i denne forbindelse, men ikke eleven. Dette gjaldt elever på mellomtrinnet (5. – 7. trinn). I en av sakene der elev eller foresatt ikke var hørt på tiltak, ga foresatt tilbakemelding på at det var viktig at eleven ble orientert om tiltak før skolen iverksatte dem. I sakene vi undersøkte var det ikke dokumentasjon på at elevens beste var vurdert.

En del av planene vi undersøkte var virksomme i relativt kort tid, noe bare noen få uker. Ved avslutning ble det avtalt at skolen skulle følge med på situasjonen videre og at foresatte og elev skulle melde fra om krenkelsene startet igjen. I en av sakene så vi at det også tidligere hadde vært tiltak som ble avsluttet etter relativt kort tid.

I spørreundersøkelsen har vi spurt om en har vært involvert i arbeidet med aktivitetsplaner. Det er 63 av 154 som har vært involvert. De 63 har fått noen spørsmål om arbeid med tiltak og aktivitetsplan. Et stort flertall av dem som har svart mener at skolene har nødvendige virkemidler/tiltak. Det er 75 % som er helt enig eller enig i at de sikrer at elevenes beste blir vurdert. Det er også et stort flertall som mener at tiltakene blir gjennomført, at elever medvirker og at en samarbeider godt med foresatte. Andelen som er enig eller helt enig er betydelig lavere for påstanden om en får iverksatt gode tiltak når problemene skyldes forhold utenfor skolen. Her er det mest vanlige svaret 4 litt enig, som 41 % har svart. Dessuten har mange svart vet ikke (17,5 %). Påstander og svar er vist under.

	Gj.snitt	Andel enig eller helt enig	Andel litt enig
Jeg opplever at skolen har virkemidler/tiltak som er nødvendig for å sikre elevene et godt skolemiljø.	4,67	60 %	29 %
Vi får iverksatt gode tiltak også når problemene på skolen skyldes forhold utenfor skolen.*	4,19	29 %	41 %
Vi sikrer at elevenes beste blir vurdert.	5,06	75 %	19 %
Vi får gjennomført tiltak i planer jeg er kjent med.	4,56	57 %	30 %
Vi sikrer elevmedvirkning i arbeidet med planene.	4,62	60 %	19 %
Vi får til et godt samarbeid med foreldre/foresatte i arbeid med planene.	4,66	65 %	21 %

Tabell 30 *Her er det mange som har svart vet ikke (17,5%).

Representantene i FAU er bedt om å svare på i hvilken grad skolen får fulgt opp hvis det er noen som blir plaget/krenket på skolen. Det er nærmere 1/3 som i liten grad mener at skolen/de ansatte på skolen får fulgt opp tilfeller der elever blir plaget/krenket på skolen. Svarene er vist nedenfor.

1	2	3	4	5	6	*	Gj.sn
2,8 %	16,7 %	11,1 %	25 %	16,7 %	16,7 %	11,1 %	3,97

Tabell 31 I hvilken grad opplever du at skolen/de ansatte får fulgt opp hvis det er noen som blir plaget/krenket på skolen? Svar gitt på en skala fra 1 i svært liten grad til 6 i svært stor grad. *=Vet ikke N=36

De ble også spurt om oppfølging av hendelser på skoleveien. Nærmere ¼ har svart vet ikke og gjennomsnittet er noe lavere, det er altså en høyere andel som mener at skolen i liten grad får fulgt opp situasjoner der elever blir plaget/krenket, men forskjellene er små. Svarene er vist under.

1	2	3	4	5	6	*	Gj.sn
2,8 %	16,7 %	13,9 %	22,2 %	11,1 %	11,1 %	22,2 %	3,71

Tabell 32 I hvilken grad opplever du at skolen/de ansatte får fulgt opp hvis det er noen som blir plaget/krenket på skoleveien? Svar gitt på en skala fra 1 i svært liten grad til 6 i svært stor grad. *=Vet ikke N=36

Representantene i FAU er også spurt om de mener at skolen får iverksatt tiltak. Også her er det en del, over ¼, som i liten grad mener at skolen får iverksatt tiltak hvis barna ikke har det trygt og godt på skolen. Det er også mange som har svart vet ikke. Gjennomsnittet her er 4. Svarfordelingen er vist under.

1	2	3	4	5	6	*	Gj.sn
2,8 %	13,9 %	11,1 %	19,4 %	19,4 %	13,9 %	19,4 %	4

Tabell 33 I hvilken grad opplever du at skolen/de ansatte får iverksatt tiltak hvis barnet/barna ikke har det trygt og godt på skolen? Svar gitt på en skala fra 1 i svært liten grad til 6 i svært stor grad. *=Vet ikke N=36

Evaluering av tiltak

I handlingsplanene er det lagt opp til møter med foresatte til den som er krenket for å evaluere aktivitetsplanen. I begge planene er det laget mal for evaluering med evaluering av tiltakene (aktivitetsplanen). Det er også punkter for å vurdere om tiltak/plan skal avsluttes eller revideres. I ny mal er det lagt opp til å gjøre det for hvert enkelt tiltak og en skal synliggjøre endringer og ansvar om det gjøres justeringer. I gammel mal var det egne deler for opplevelsen til eleven og foresatte og skolen sin vurdering av saken.

Et flertall av dem som har vært involvert i arbeidet med aktivitetsplan er enig i at planene evalueres jevnlig, men det rundt 1/5 som er uenig. Svarfordelingen er vist under.

Helt uenig 1	2	3	4	5	Helt enig 6	*	Gj.sn
3,2 %	4,8 %	11,1 %	36,5 %	27 %	11,1 %	6,3 %	4,2

Tabell 34 Vi evaluerer planene jevnlig. *=Vet ikke, N=63

Saksgjennomgangen viser at det i 8 av 20 saker med tiltaksplan var mangler ved evalueringen. For fire saker var det ikke dokumentasjon av evaluering. I tillegg var det tre saker der dokumentasjonen av evalueringen var mangelfull. I en var det ikke evaluering av alle tiltak, og i alle

tre var ikke eleven var hørt i evalueringen. I flere saker hvor det gamle skjemaet for evaluering var brukt, kom elevens syn på tiltakene noe tydeligere frem.

Saksgjennomgangen viste også at skolene har ulik terskel for hvor raskt de avslutter aktivitetsplanen. Noen skoler avslutter planen relativt raskt, men viderefører likevel noen av tiltakene.

5.2.3. Revisors vurdering - aktivitetsplikten

Plikten til å følge med, gripe inn og varsle

Kommunen har rutiner for å sikre at plikten til å følge med, gripe inn og varsle følges opp av de ansatte på skolen. Våre undersøkelser viser at de som er ansatt på skolen er godt kjent med disse pliktene, men ikke andre som arbeider på skolen, som f.eks. renholdere. Vi mener at det bør være tydelig i kommunens rutiner at rektor har ansvar for å informere alle som arbeider på skolen, også de som ikke er ansatt på skolen, om plikten til å følge med, gripe inn og varsle.

Gjennom inspeksjonsrutinene, ulike kartlegginger, at skolemiljø er tema på ulike møter, veileder for håndtering av utagerende adferd og rutine for å varsle, har skolene rutiner og tiltak som bidrar til at plikten til å følge med og gripe inn blir fulgt opp. Veilederen for håndtering av utagerende adferd er relativt ny, og kan være et tiltak som svarer opp noen av utfordringene som både ansatte og representanter i FAU har kommentert på at skolene har.

Det at færre elever opplever å bli mobbet uten at voksne på skolen er kjent med det i 2021 sammenliknet med 2020, tyder på at skolene har blitt flinkere til også å sikre plikten til å følge med, gripe inn og varsle i praksis. At vi foreløpig bare har svar for ett år gjør likevel at det er litt usikkert om tendensen skyldes at skolene har blitt flinkere. At de fleste ansatte opplever at inspeksjonsrutinene er til hjelp for å ivareta «følge-med» plikten og at de får fanget opp elever som ikke har det trygt og godt, er samtidig også en indikasjon på at dette fungerer. Svarene fra FAU og elevråd, samt kommentarer fra enkelte ansatte, tyder imidlertid på at dette enda ikke fungerer godt nok. Skolene kan bli enda flinkere til å følge med/oppdage situasjoner der elever blir plaget/ertet eller krenket/mobbet. I sakene som Statsforvalteren har behandlet, ble det også påpekt at skolen ikke i tilstrekkelig grad fanget opp hvordan elevene faktisk har det.

Plikten til å gripe inn var ikke brutt i noen av sakene som Statsforvalteren behandlet. Plikten var også overholdt i sakene vi undersøkte, med unntak av en sak der det ikke var dokumentasjon i saken på hva som var gjort. Svar fra de ansatte viser at de i hovedsak er kjent med hvordan de skal gripe inn og grensene for når de skal gripe inn. Men ledelsen ved skolene kan kommunisere enda tydeligere hva som krever inngripen fra voksne på skolen.

Kommunen har tiltak for at ansatte skal varsle. Det er rutiner og skjema for varsling og rutine for at ansatte skal bli gjort kjent med disse. De ansatte mener at de har en lav terskel for å varsle. I sakene Statsforvalteren undersøkte var det likevel varslet for sent. Dette så vi ikke av dokumentasjonen i de andre sakene vi har sett på. Men i noen av sakene manglet dokumentasjon på varsel, noe som gjør at vi ikke kan si om ansatte har fulgt med og varslet i tide. Våre

undersøkelser viser også at varslingsskjemaet brukes ulikt, noe vi mener kan ha sammenheng med at rutinen ikke er tydelig nok på krav til dokumentasjon av varsler. Det kan også være at det er behov for tydeligere informasjon om hvordan skjema skal fylles ut og av hvem. Manglende opplæring kan være en årsak til det at varslingsskjema ikke er brukt i alle aktuelle varslingssaker.

Det at enkelte skoler har få varsler og at det også er noen som har praksis på at ikke alle varsler dokumenteres, gir risiko for at skolen ikke får ivaretatt kravet om å følge med. Elever kan utsettes for mindre hendelser som alene ikke viser at elevens rett til et trygt og godt miljø er brutt, men hvor flere mindre hendelser sett under ett kan vise at eleven ikke har det trygt og godt. Kravet om å varsle rektor, skal blant annet sikre at skolen oppdager slike situasjoner. Saksgjennomgangen vår viser også at enkelte skoler i større grad bør sikre at rektor er involvert i håndtering av varsler, eventuelt sikre dokumentasjon på at rektor har vært involvert. Det bør være tydelig i skjema og rutine at det er rektor som skal varsles.

Svarene fra de ansatte viser kommunen bør sikre at rutinen for å varsle i saker der en i ledelsen krenker en elev, blir bedre kjent. I de sakene vi så på var rutinen likevel fulgt. Svarene fra de ansatte, samt stikkprøvekontrollen vår, viser at det er behov for en felles avklaring av hvordan varslingsskjemaet som gjelder for disse sakene skal brukes.

Det skjerpede ansvaret for sårbare elever

Informasjon fra skolene tyder på at en er oppmerksom på det skjerpede ansvaret for sårbare elever, og at skolene har tiltak for å ivareta ansvaret. Svarene fra de ansatte tyder imidlertid på at en i praksis ikke får sikret at alle ansatte får nødvendig informasjon. Det er særlig assistenter/fagarbeidere som sier at de får for dårlig informasjon.

Plikten til å undersøke

Kommunen har rutiner for å ivareta plikten til å undersøke, men det kan være behov for å tydeliggjøre rutinen. Vi har sett at varslingsskjema i noen saker brukes for å dokumentere hvordan plikten til å undersøke er ivaretatt og dermed grunnlaget for rektors konklusjon på om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er ivaretatt. Det gjøres ikke i alle saker, og det er da heller ikke andre steder dette er dokumentert. Det kan være behov for å tydeliggjøre hva som skal dokumenteres og sikre at en får dokumentert grunnlaget for rektors konklusjon på om det er behov for tiltak.

Stikkprøvekontrollen viser at lovkrav satt til undersøkelse og dokumentasjon ikke er fulgt godt nok opp. Det er ikke tilstrekkelig dokumentert hvordan saken er undersøkt og hvordan rektor kan konkludere med at elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er ivaretatt. Kontrollen viser også at kommunen bør sikre mer lik praksis for hvordan skolene konkluderer på om rett til et trygt og godt miljø er oppfylt og dermed når en skal lage aktivitetsplan. I de tilfellene skolen iverksetter tiltak, skal det også lages plan. Vi så at enkelte skoler hadde tiltak uten at det ble utarbeidet noen plan, mens andre skoler laget plan med tilsvarende tiltak.

Plikten til å sikre elevens rett til å bli hørt og vurdering av elevens beste

Kommunen har rutiner for å sikre elevens rett til å bli hørt, men stikkprøvekontrollen viser at de ikke er fulgt godt nok opp i praksis. Dette gjelder særlig det å høre elevene på valg av tiltak og i

forbindelse med evaluering av tiltakene. Den gamle malen for evaluering sikret etter vår vurdering bedre dokumentasjon av at eleven var hørt.

Kommunen har ikke med kravet om å vurdere barnets beste i sine planer og rutiner, og vi så i liten grad at dette var gjort i sakene vi undersøkte i stikkprøvekontrollen.

Krav om skriftlig plan, tiltak og evaluering

Kommunen har rutiner og mal for å sikre at skolene oppretter tiltak og at disse dokumenteres i en plan. Malene inneholder det som er satt som minstekrav til en skriftlig plan i opplæringsloven § 9A-4. Stikkprøvekontrollen viser at skolene i enkelte saker iverksetter det vi mener er tiltak uten at de blir lagt inn i en aktivitetsplan. De fleste planene vi undersøkte var i tråd med formkravene som er satt, men selv om malene var brukt, var det enkelte mangler. Manglende tidspunkt for evaluering var mest vanlig. Manglene skyldes etter vår vurdering ikke at malen er uklar, men at den ikke er brukt godt nok (at det er mangler i utfyllingen).

6. Konklusjoner og anbefalinger

6.1. Konklusjoner

Sikrer kommunen at skolene jobber forebyggende med skolemiljø?

Midt-Telemark kommune sikrer til en viss grad at skolene jobber forebyggende med skolemiljø. Arbeidet med å sikre et godt og trygt skolemiljø har stort fokus i kommunen og det er felles føringer for skolenes arbeid. Skolene har ulike forebyggende tiltak og sikrer at elever og foresatte får informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø. Våre undersøkelser viser også at det er noen mangler/punkter til forbedring.

Kommunen bør sikre bedre informasjon om skolens forebyggende arbeid både til administrasjonen og til politisk nivå. Kommunen har i hovedsak sikret at ansatte på skolen er kjent med sine oppgaver i arbeidet med skolemiljø, men ikke godt nok for assistenter og fagarbeidere. Kommunen har tiltak for å sikre tverrfaglig samarbeid om skolemiljø, men tiltakene kan følges bedre opp og PPT og skolehelsetjenesten kan brukes mer aktivt i det forebyggende arbeidet. Skolene har kunnskap om hvordan elevene opplever skolemiljøet, men flere av skolene bør bruke denne kunnskapen mer systematisk i det forebyggende arbeidet. Skolene sikrer ikke systematisk evaluering av det forebyggende arbeidet og kommunen som skoleeier, bør følge opp skolenes arbeid bedre.

Sikrer kommunen at skolene ivaretar aktivitetsplikten?

Kommunen sikrer til en viss grad at aktivitetsplikten blir ivaretatt på alle skolene. Selv om dette er et område med stort fokus i kommunen og skolene har mange gode tiltak for å ivareta de ulike delpliktene, er det noen mangler.

Skolene har ikke tilstrekkelige tiltak for å sikre at alle som arbeider på skolene, f.eks. renholdspersonell, er kjent med pliktene de har til å følge med, gripe inn og varsle. Ansatte på skolene er godt kjent med disse.

Våre undersøkelser viser også at andre tiltak ikke er godt nok implementert, og vi så særlig mangler i det å sikre at eleven er hørt. Kommunens plan omtaler ikke kravet om å vurdere elevens beste, og det var heller ikke gjort i sakene vi undersøkte. Våre undersøkelser viste også at det var mangler knyttet til plikten til å undersøke, utarbeide plan og evaluere planen. Det er heller ikke sikret god nok dokumentasjon i sakene.

6.2. Anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å:

- sikre at alle som jobber på skolene er kjent med plikten om å følge med, gripe inn og varsle
- sikre at elevene blir hørt i arbeidet med aktivitetsplan
- sikre at elevens beste blir vurdert i skolemiljø saker

- sikre mer systematisk oppfølging og rapportering av arbeidet med skolemiljø (forebyggende og aktivitetsplikt)
- vurdere tiltak for sikre bedre tverrfaglig samarbeid i det forebyggende arbeidet med skolemiljø
- vurdere tiltak for å sikre felles forståelse av kommunens rutiner, herunder krav til dokumentasjon og bruk av kommunens skjemaer

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

Forskrift 17. juni 2019 nr. 904 om kontrollutvalg og revisjon

Forskrift 19. oktober 2018 nr. 1584 om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten (forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjenesten)

Lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (oppl.)

Forskrift 23. juni 2006 nr. 724 til opplæringslova

Offentlige dokument

Meld.St. 6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Prop. 81 L (2019-2020) Endringer av internkontrollregler i sektorlovgivningen (tilpasning til ny kommunelov)

Prop. 46 L (2017-2018) Lom om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Prop. 57 L (2016-2017) Endringer i opplæringslova og friskolelova (skolemiljø)

Ot.prp. nr. 72 (2001 – 2002): Om lov om endringar i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa

Elektroniske kilder

Midt-Telemark kommune, *midt-telemark.kommune.no*, nettside, januar 2022 – juni 2022

Utdanningsdirektoratet, *udir.no*, nettside, januar 2022 – juni 2022

Vedlegg 1: Kommunedirektørens uttalelse

Kommunedirektørens uttalelse til forvaltningsrevisjonsrapport om arbeid med skolemiljø i Midt-Telemark kommune

Kommunedirektøren er positiv til tilsynet forvaltningsrevisjonen har gjort av kommunes arbeid med skolemiljø. Tilsynet bidrar til at kommunen kvalitetsikrer arbeidet som gjøres i oppvekstsektoren i forbindelse med opplæringslovens kap. 9 A.

Midt-Telemark kommune har siden høsten 2020 hatt stort fokus på arbeidet med skolemiljø (kap. 9 A i opplæringsloven) og aktivitetsplikten (jf. §§ 9 A-4 og 9 A-5). Arbeidet startet opp etter at AMU ba administrasjonen om å utarbeide tiltak for å trygge arbeidssituasjonen for ansatte, da det var meldt om mange avvik på vold og trusler knyttet til elever med utfordrende atferd (AMU 14.11.2020). Dette arbeidet har blant annet endt opp i «Handlingsplan mot vold og trusler». Da arbeidet startet var det også naturlig å se på elevenes læringsmiljø. I den forbindelse har oppvekstsektoren revidert den kommunale planen for elevers rett til et trygt og godt skolemiljø. Den gamle planen «Plan for et trygt og godt skolemiljø» ble revidert januar 2019 og den nye planen «Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø» ble påbegynt i november 2020. Planen ble ferdigstilt januar 2022 etter at den har vært ute på høring blant alle ansatte.

Igangsetting av arbeidet med ny handlingsplan var for å sikre at alle ansatte i skolene skal få en felles forståelse av rutiner, hvordan det skal dokumenteres og hvilke skjemaer som skal brukes. Oppvekstsektoren opplevde at det var usikkerhet i personalet ved de ulike skolene med hensyn til dette etter gammel plan. Skoleadministrasjonen satte derfor i gang et grundig arbeid for å implementere planen ut til alle ledd i organisasjonen. De har erfart at det å innføre en ny plan og nye rutiner har vært ekstra krevende tatt i betraktning av pandemi og kommunesammenslåing. Det kan derfor være en forklaring på at noen ikke er godt nok kjente med den nye planen per nå.

Kommunedirektøren vil følge opp oppvekstsektoren med forvaltningsrevisjonens anbefalinger:

- sikre at alle som jobber på skolene er kjent med plikten om å følge med, gripe inn og varsle
- sikre at elevene blir hørt i arbeidet med aktivitetsplan
- sikre at elevens beste blir vurdert i skolemiljø saker
- sikre mer systematisk oppfølging og rapportering av arbeidet med skolemiljø (forebyggende og aktivitetsplikt)
- vurdere tiltak for å sikre bedre tverrfaglig samarbeid i det forebyggende arbeidet med skolemiljø
- vurdere tiltak for å sikre felles forståelse av kommunens rutiner, herunder krav til dokumentasjon og bruk av kommunens skjemaer

Kommunedirektøren vet at alle sektorer etterstreber gode rutiner for et tverrfaglige samarbeid. Det kan være vanskelig å gjennomføre dette i praksis gitt rammebetingelsene, og logistikken som følge av dette.

Kommunedirektøren ser revisjonens tilbakemeldinger om gammel versus ny plan som en sikring på at vi får tilføyd det som mangler i den nye planen.

De konkrete sakene som forvaltningsrevisjonen har sett på er hentet fra 2020/2021 og fra januar 2022. Behandlingen av skolemiljøsakene har i hovedsak vært preget av den kunnskapen de ansatte hadde før den nye planen har blitt godt nok gjennomarbeidet og implementert. Kommunedirektøren ser behovet for en grundigere implementering av ny plan, enn det vi opplever har blitt gjort ved den gamle planen.

Oppvekstsektoren signaliserer tydelig at de har blitt ekstra bevisste på de fem delpliktene i aktivitetsplikten som følge av tilsynet, og gjennom fokuset kommunen har hatt på dette.

Vedlegg 2: Revisjonskriterier

Elevenes psykososiale skolemiljø

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9A-2. Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, jf. oppl. § 9A-3. Skolen skal forebygge brudd på retten til et trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme elevenes helse, trivsel og læring.

Internkontroll

Kommuneloven § 25-1 stiller krav til kommunen om internkontroll/det å jobbe kontinuerlig og systematisk for å sikre at bestemmelsene om elevenes psykososiale skolemiljø blir ivaretatt. Bestemmelsene i kommuneloven trådte i kraft 1. januar 2021. Kravet om internkontroll er ikke nytt, men bestemmelsene i ny kommunelov innebærer en tydeliggjøring av kravet. Det er presisert at internkontrollen skal være systematisk, og det er krav om konkrete vurderinger av hvor omfattende og hva slags internkontroll det er behov for. I dette ligger blant annet at kommunen må kartlegge og vurdere risiko.

Tidligere var det krav om internkontroll i oppl. § 13-10. Der stod det at kommunen som skoleeier var ansvarlig for at kravene i oppl. med forskrifter blir fulgt, og det var satt krav om et forsvarlig system for å vurdere dette. Internkontrollkravet i oppl. i § 13-10 ble fjernet for å unngå dobbeltregulering. Kravet om at kommunen skal ha et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra nasjonale kvalitetsvurderinger og utarbeide en årlig rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringen videreføres. I kommuneloven er ansvaret for internkontroll lagt til kommunedirektøren, og det selvstendige ansvaret rektor har hatt etter oppl. § 9A-3 er ikke videreført, jf. Prop. 81 L (2019-2020). Disse kravene innebærer at kommunen som skoleeier må ha et system for å følge opp at skolene jobber forebyggende med skolemiljø og ivaretar aktivitetsplikten. Det forutsetter at kommunen som skoleeier, både administrativ og politisk ledelse, får informasjon om skolenes arbeid.

Kravet til internkontroll innebærer at oppgaver og ansvar må være kjent av de ansatte og at det er tydelig hvordan de er fordelt. Det må foreligge nødvendige rutiner og prosedyrer og en må sikre at avvik og risiko for avvik avdekkes og følges opp. Internkontrollen skal dokumenteres i den form og omfang som er nødvendig, jf. Prop. 46 L (2017-2018). For at skolene skal kunne følge opp de lovpålagte kravene til skolemiljø og kravet om at oppgaver og ansvar er kjent, må regelverket og de rutiner og tiltak kommunen har for å ivareta lovkravene, være kjent for de ansatte.

Forebyggende arbeid

Vi skal undersøke følgende problemstilling:

Sikrer kommunen at skolene jobber forebyggende med skolemiljø?

Det følger at oppl. § 9A-3 at skolene skal arbeide forebyggende for å sikre elevenes rett til et trygt og godt psykososialt skolemiljø:

Skolen skal forebygge brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helse, trivselen og læringa til elevane.

Ifølge forskrift for helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal helsestasjon og skolehelsetjenesten samarbeide med skolene om tiltak som fremmer et godt psykososialt og fysisk lærings- og arbeidsmiljø for elevene. Undersøkelser tyder imidlertid på at samarbeidet mellom lærere og personalet ved helsestasjons- og skolehelsetjenesten først og fremst er rettet mot enkeltelever og ikke mot læringsmiljøet ved skolen generelt eller i bestemte skoleklasser, jf. meld.St. 6 (2019-2020). I stortingsmeldingen vektlegges tverrfaglig samarbeid for å bidra til at alle barn opplever et godt og inkluderende oppvekst-, leke- og læringsmiljø. Det vises til ulike tjenester både i og utenfor kommunen (bl.a. PPT, NAV, helsetjenester i og utenfor kommunen og politi). For å nå målene om tidlig innsats og et inkluderende fellesskap må tjenestene samarbeide om å forebygge utfordringer og hjelpe hverandre med å identifisere barn med utfordringer. Da er det nødvendig at tjenestene, og profesjonene innad i den enkelte skole, også samarbeider før det er behov for å utrede vedtak om hjelpetiltak for enkeltbarn. Samarbeid er også viktig i forbindelse med overganger i utdanningsløpet, fra barnehage til grunnskole/SFO og til videregående opplæring.

Det er presisert i forarbeidene til opplæringsloven (prop. 57 L (2016-2017)) at dersom forhold utenfor skolen gjør at en elev ikke opplever at det er trygt og godt å være på skolen, har skolen en plikt til å hjelpe eleven.

Elevene skal ta del i planlegging og gjennomføring av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9 A-8. Skolen skal informere elever og foreldre om rettighetene i oppl. kapittel 9A, informere om aktivitetsplikten etter oppl. §§ 9 A-4 og 9 A-5 og muligheten for å melde saken til statsforvalteren etter § 9A-6, jf. Oppl. § 9 A-9.

Kommunen skal ha et system for å vurdere tilstanden og utviklingen for grunnskoleopplæringen, og skal rapportere årlig på resultater bl.a. for elevenes psykososiale skolemiljø, jf. oppl. § 13-10. Det er krav om at skolene gjennomfører nasjonale undersøkelser om læringsmiljø og følger dem opp, jf. forskrift til oppl. § 2-3. Kommunen er ikke forpliktet til å gjennomføre elevundersøkelser for alle klassetrinn. Det er imidlertid et krav om internkontroll og det å vurdere egne tiltak, både for å ivareta kravet om forebyggende arbeid og aktivitetsplikten. Dette mener vi gjør at kommunen og skolene må ha kunnskap om hvordan elevene oppfatter skolemiljøet, for å vurdere egne rutiner og tiltak. Det er også viktig for å nå målene om tidlig innsats og et inkluderende fellesskap, jf. meld.St. 6 (2019-2020).

På denne bakgrunn har vi utledet følgende revisjonskriterier for vurdering av kommunens forebyggende arbeid:

Kommunen (som skoleeier) må ha et system for å følge opp skolenes forebyggende arbeid og sikre at:

- politisk og administrativ ledelse får informasjon om og kan følge opp skolenes arbeid med skolemiljø

- oppgaver og ansvar i det forebyggende arbeidet er klart og tydelig fordelt
- det er tilrettelagt for tverrfaglig arbeid med skolemiljø
- skolene har kunnskap om hvordan elevene oppfatter skolemiljøet
- skolene gir informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø til elever og foresatte
- skolene har forebyggende tiltak for å sikre et trygt, godt og inkluderende skolemiljø og at disse tiltakene evalueres jevnlig

Aktivitetsplikten

Vi skal undersøke følgende problemstilling:

Sikrer kommunen at skolene ivaretar aktivitetsplikten?

Aktivitetsplikten er hjemlet i oppl. § 9A-4, hvor det står:

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på om elevene har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering² og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren³ i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørge for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevene, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.⁴

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse*
- b) kva tiltak skolen har planlagt*
- c) når tiltaka skal gjennomførast*
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka*
- e) når tiltaka skal evaluerast.*

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd

I Prop. 57 L (2016-2017) Endringer i oppl., er aktivitetsplikten nærmere konkretisert, og der det ikke er gitt annen referanse, er det denne proposisjonen vi her viser til.

Aktivitetsplikten er delt i fem handlingsplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å gripe inn
- plikten til å varsle
- plikten til å undersøke
- plikten til å iverksette egnede tiltak

De tre første pliktene (følge med, gripe inn og varsle) er individuelle plikter som gjelder for den enkelte som arbeider på skolen. Både ansatte og andre som yter arbeider eller gjør tjenester på skolen og jevnlig oppholder seg på skolen er omfattet av uttrykket «arbeider på skolen». Personer som mer tilfeldig eller nå og da befinner seg på skolen er ikke omfattet. Omfanget av pliktene må sees opp mot hvilken rolle den enkelte har på skolen.

Følge med-plikten forutsetter bl.a. at det gjennomføres inspeksjon på skolens område, tilsyn i garderober og at det er en lav terskel for å bry seg med hva elevene driver med.

At årsaken til at en elev ikke har det trygt og godt skyldes forhold utenfor skoletiden, skolens område eller ligger tilbake i tid, begrenser ikke skolens aktivitetsplikt, så lenge elevens opplevelse av skolemiljøet her og nå påvirkes negativt av det.

Retten til et trygt og godt skolemiljø er koblet til hvordan elever opplever å ha det på skolen, SFO eller i leksehjelptilbudet. Hvis en elev opplever at det er utrygt på skolen, har skolen en aktivitetsplikt uavhengig av hvordan andre vurderer elevens situasjon.

Skolen har et skjerpet ansvar for å ivareta elever med en *særskilt sårbarhet*. Slik sårbarhet kan være knyttet til for eksempel religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller sosio-emosjonelle vansker/forhold ved elevens familie- og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre eleven særskilt sårbar. Følge med-plikten er viktig for å ivareta det skjerpede ansvaret overfor sårbare elever.

For at skolen skal kunne ivareta det skjerpede ansvaret overfor sårbare elever er det viktig å sikre at de som trenger det har viktig informasjon om enkeltelevens behov. Dette gjelder både internt på en skole og ved overganger/bytte av skole. Det er ofte av interesse for alle parter at ansatte på skolen, eventuelt ny skole, får nødvendig informasjon, men overføring av personsensitiv informasjon mellom skoler krever samtykke fra foresatte.⁶

Plikten til å gripe inn begrenser seg til inngrep som er mulige for den ansatte å gjennomføre, både av hensyn til elevene og seg selv. Den ansatte må f.eks. ikke selv krenke elever for å få stanset situasjon eller sette seg selv eller andre i fare. Det er viktig at de ansatte i tillegg til å kjenne til plikten til å gripe inn også har kompetanse om hvordan slik inngripen bør gjøres. Det er skoleeiers plikt å sørge for at skolen har riktig og nødvendig kompetanse, jf. oppl. § 10-8.

Terskelen for hva som utløser *varslingsplikten* skal være lav, jf. kunnskap eller mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. At en elev sier ifra til en ansatt at hun/han opplever at det ikke er trygt og godt på skolen, utløser varslingsplikten. Det er skolens ansvar å fange opp at eleven sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt kan basere seg på observasjoner, tilbakemelding i undersøkelser eller kartlegginger, beskjed fra

⁶ Jf. rapport fra Fylkesmannen i Vestfold etter tilsyn med Tønsberg kommune i 2017.

foreldre eller medelever, aktivitet i sosiale medier mv. De som arbeider på skolen, må være bevisste på at barn og unge viser sin utrygghet, frustrasjon og mistrivsel på ulike måter og med ulike uttrykksformer. Både utadvendt og innadvendt, aggressiv eller passiv, grenseløs eller avvisende og isolerende væremåte kan være signaler som tilsier at eleven ikke opplever at de har et trygt og godt skolemiljø. Det kan også være endringer i det sosiale samspillet mellom elevene eller i gruppemiljøet som gir mistanke om eller kjennskap til at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

Skolen har en *skjerpet aktivitetsplikt* dersom en som arbeider på skolen, krenker en elev, jf. Oppl. § 9A-5:

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks

Rektor er ansvarlig for at varslene håndteres på en forsvarlig måte, men kan delegerer til en annen på skolen å ta imot varslene. Rektor skal likevel være involvert i sakene. Ledelsen og de ansatte på den enkelte skole må finne gode løsninger som sikrer at varsling alltid skjer, hvordan varsler skal følges opp og hvordan informasjon i varslene skal systematiseres og ivaretas. Dette er en del av det systematiske arbeidet etter § 9 A-3. Rektor skal i alvorlige tilfeller varsle skoleeier. Eksempler på dette er saker der krenkelsene er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskrenkende. Skoleeier kan fastsette egne rutiner for når skolene skal varsle skoleeiernivået med en lavere terskel for varsling enn loven krever.

Undersøkelsesplikten har samme lave terskel som varslingsplikten, og undersøkelsene skal iverksettes straks. Undersøkelsene må ha som formål å få fram fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevens opplevelse og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven har det på skolen. Hvor grundig en undersøkelse skal være vil bero på skjønn ut fra den enkelte situasjon. Informasjonen i undersøkelsen må brukes til å vurdere hvilke tiltak som skal settes inn.

Plikten til å sette inn egnede *tiltak* skal tolkes utvidende, og omfatter også en plikt til å følge opp tiltakene, evaluere virkningen og eventuelt legge til eller endre tiltak dersom det er nødvendig. Plikten utløses både av at en elev sier ifra at skolemiljøet ikke er trygt og godt og av at en undersøkelse skolen har utført på eget initiativ viser at en elev ikke har det trygt og godt. Dette betyr at skolen i noen tilfeller skal sette inn tiltak på eget initiativ, også dersom eleven selv ikke har bedt om eller ønsker det. Skoleeier må sørge for at alle som er omfattet av aktivitetsplikten har nødvendig og tilstrekkelig kompetanse til å gjøre de vurderingene som er nødvendige og sette i verk tiltak som virker etter hensikten, jf. oppl. § 10-8. Plikten til å sette inn tiltak varer inntil eleven opplever at skolemiljøet er trygt og godt. Plikten oppfylles gjennom at skolen kontinuerlig vurderer

hvilke tiltak som er aktuelle, setter inn tiltakene som etter en faglig vurdering anses egnet og stadig evaluerer og eventuelt justerer tiltakene for at eleven igjen får et trygt og godt skolemiljø.

Plikten til å iverksette egnede tiltak omfatter også et krav til skolene om å lage en plan for tiltakene som skal settes inn. Kravet til å lage en plan for tiltakene utløses samtidig som skolen skal sette inn tiltak, det vil si når en elev ikke har det trygt og godt. Planen skal inneholde informasjon som viser hvilke problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når de skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig og når de skal evalueres. En aktivitetsplan behøver ikke å knytte seg til én bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller utfordring som omfatter flere. Det stilles ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig. Planen er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Forvaltningslovens regler om prosess og innhold kommer derfor ikke til anvendelse, men det er krav om å dokumentere hvordan skolen oppfyller aktivitetsplikten.

I § 9A-4 femte ledd understrekes elevenes rett til å bli hørt og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle skolens vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten. Det samme framgår av Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 og 12, som er norsk lov gjennom menneskerettsloven. Kravet i opplæringsloven må tolkes i samsvar med disse rettskildene. Det er imidlertid ingen nedre aldersgrense for retten til å bli hørt, men hvilke barn som skal høres og hvordan de skal høres vil bero på den konkrete saken og barnets alder og modenhet. Skolen skal høre både eleven som man mistenker eller kjenner til at ikke har et trygt og godt skolemiljø og andre elever som er direkte påvirket og/eller involvert i saken, og det skal legges vekt på hensynet til alle involverte elever. For at elevenes rett til medvirkning skal være reell, må skolen sørge for at elevene får informasjon om prosessen og inviteres med til å beskrive situasjonen slik de opplever den og gi uttrykk for sine meninger, vilje og ønsker.

På denne bakgrunn har vi utledet følgende revisjonskriterier:

- Regelverk, rutiner og tiltak må være kjent for de ansatte
- Det skal være rutiner og tiltak for å ivareta
 - plikten til å følge med, gripe inn og varsle ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
 - det skjerpede ansvaret overfor sårbare elever
 - undersøkelsesplikten
 - elevenes rett til å bli hørt
 - kravet om at barnets beste skal være vurdert
 - krav til skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak og evaluering av planen

Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring

Det ble sendt oppstartsbrev 06.01.22. Oppstartsmøte ble holdt 25.01.22, med kommunalsjef, pedagogisk konsulent og prosjektleder/assisterende rektor til stede.

Forvaltningsrevisjoner skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er relevant og pålitelig. At dataene er relevante (gyldige/valide) innebærer at de beskriver de forholdene som problemstillingene omhandler. Pålitelighet (reliabilitet) handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig og at det ikke har skjedd systematiske feil underveis.

Vi vil nedenfor redegjøre for datagrunnlaget vårt og hvilke metoder vi har brukt for å svare på problemstillingene. Vi vil også beskrive hvilke tiltak som er brukt for å sikre dataenes relevans og pålitelighet.

Innsamling av data, relevans og pålitelighet

Datainnsamling og rapportskrivning har foregått i perioden februar – mai 2022.

For å kunne vurdere arbeidet med internkontroll - at kommunen ivaretar sine pålagte oppgaver har vi gjennomgått sentrale dokumenter, særlig i form av planer og rutiner, som kommunen har utarbeidet. Dette er supplert med informasjon fra intervjuer og spørreundersøkelser, samt en gjennomgang av konkrete elevsaker, for å kunne si noe om hvordan skolene i praksis ivaretar aktivitetsplikten.

Vi har også undersøkt og analysert resultater fra elevundersøkelsen for høsten 2020 og 2021 og våren 2022.

Rutiner, planer mm

Vi har fått og gjennomgått følgende dokumentasjon som er felles for skolene:

- Plan for eit trygt og godt psykososialt skulemiljø, revidert 07.01.19, med vedlegg (maler/prosedyrer/sjekklistar)
- Handlingsplan for et trygt og godt skulemiljø, 2022, med vedlegg (maler/prosedyrer/standarder/ordensreglement) og tilhørende brosjyre
- Sjekkliste for kvalitetsvurdering etter opplæringsloven kap. 9A, januar 2022
- Prosedyre opplæringsloven kapittel 9A, elevenes skulemiljø, januar 2022
- Handlingsplan mot vold og trusler, 04.02.22 med tilhørende brosjyre
- Veileder for forebygging og handtering av utfordrende atferd, 15.02.22, med tilhørende brosjyre
- Rutiner for elevfravær Midt-Telemark kommune
- Stillingsbeskrivelser og arbeidsbeskrivelser i skole Midt-Telemark kommune

I tillegg har vi fått og gjennomgått dokumentasjon fra de enkelte skolene. Skolene har noe dokumentasjon som er relativt lik, som dokumentasjon på at elevråd, FAU, skulemiljøutvalg og samarbeidsutvalg har skulemiljø på dagsorden og at skulemiljø er tema på foreldremøter. Alle har maler for elevsamtaler som omfatter trivsel, noen skoler har mer utdyping med ulike spørsmål

knyttet til trivsel, mens en kun har et spørsmål om hvordan en trives med skolen og med medelevene. En skole har også sendt mal for ukentlige elevsamtaler. Skolene har også sendt årshjul, som innholdsmessig varierer. Noen har beskrivelse av ulike forebyggende tiltak for elevene, noen har oversikt over møter i ulike råd og tidspunkt for gjennomgang av reglement. Vi har også fått ett eksempel på en trivselsundersøkelse. Ellers er det en del variasjon på dokumentasjonen som skolene har sendt. Vi har bl.a. fått dokumentasjon på arbeid med snu-metoden fra en skole, en metode for å snu en klasse som har problemer med klassemiljøet. En annen skole har sendt en strategiplan som har mål og tiltak knyttet til arbeid med fag og skolemiljø. Vi har fått en lokal veileder for miljøteam og en mal for erfaringsdeling knyttet til gjennomføring av elevsamtalene. En skole har sendt et notat som gir føringer for hvordan lærere skal drøfte resultatene av elevundersøkelsen. Vi har også fått en mal for referat fra trinnmøter. To av skolene har sendt resultater fra foreldreundersøkelse, og en også fra lærerundersøkelse. I tillegg har vi fått et notat på lokale rutiner for arbeid med opplæringsloven kapittel 9A.

Vi har også fått dokumentasjon på en rapportering til tilstandsrapport 2020-2021, en presentasjon av kommunens tverrfaglige prosjekter, dokumentasjon ifm. samlinger knyttet til arbeidet med Bry deg i regi av Læringsmiljøsentret og fra arbeidet med Sammen mot i samarbeid med RVT Sør (regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging), samt sakliste for et møte i ressursgruppa i kommunen.

Vi har i tillegg sett på følgende:

- Tilstandsrapport for 19-20
- Tilstandsrapport 2021
- Kommunedelplan oppvekst Midt-Telemark kommune, høringsforslag

Saksgjennomgang

Vi har gjennomgått skolemiljø saker fra alle de fire kommunale skolene i kommunen. Vi har sett på mellom 8 og 10 saker fra hver skole fra inneværende og forrige skoleår, totalt 36 saker. For inneværende skoleår har vi sett på saker som var kommet inn tom januar 2022. For tre av skolene er det gjort et tilfeldig utvalg av saker. Vi fikk her en oversikt over henholdsvis 19, 15 og 13 saker. I tillegg har vi supplert med en sak fra websakansvarlig som kun omfattet et brev til foresatte. Vi gjorde et utvalg på henholdsvis 10, 8 og 9 saker fra de tre skolene. Den siste skolen rapporterte inn 7 saker. Vi har sett på alle dem, samt at vi i tillegg tok med ytterligere to saker som websakansvarlig søkte opp. Dette er saker som burde vært med i oversikten vi fikk.

Vi har undersøkt all dokumentasjon som kommunen har arkivert i de utvalgte sakene.

I vårt tilfeldige utvalg, var tre av sakene som ble klaget inn til Statsforvalteren. Vi har i tillegg gjennomgått den fjerde saken fra Statsforvalteren for å kunne gi en samlet beskrivelsen av klagesakene i punkt 3.

Spørreundersøkelser

Vi har valgt å gjennomføre spørreundersøkelse til ansatte, representanter og vararepresentanter i FAU og representantene i elevrådet. Vi har brukt spørreundersøkelse fordi vi da kan få svar fra mange. Det sikrer også at alle i målgruppen har mulighet til å gi oss informasjon, noe som ikke sikres på samme måte når vi plukker ut noen representanter for intervju.

Spørreundersøkelsen til de ansatte ble sendt ut til 217 personer og vi har fått 159 svar, det vil si en svarprosent på 73.

I spørreundersøkelsen har vi kartlagt type stilling de som har svart har. Svarfordelingen er vist nedenfor.

Assistent/fagarbeider ^a	Lærer ~	Kontaktlærer	Sosiallærer*	Ledelse#	Annet
24	55	60	3	12	5

Tabell 35 Hvilken stilling/rolle har du? ^aAssistent/fagarbeider/miljøarbeider ^{*}Sosiallærer, rådgiver, miljøterapeut
#Rektor, assisterende rektor og leder SFO ~lærer uten kontaktlæreransvar Annet=merkantilt/kantine N= 159

I spørreundersøkelsen har vi kartlagt hvilken skole de ansatte jobber på.⁷ Svarene er vist under.

Bø skule	Bø ungdomsskule	Folkestad skule	Gvarv skole
56	30	20	48

Tabell 36 Hvilken skole arbeider du på? N=154

Svarprosenten er klart høyest for Folkestad skule og Bø ungdomsskule, på litt over 85 %, mens den for Bø skule og Gvarv skole er på rundt 69 %.

Til foresatte ble spørreundersøkelsen sendt til 105 faste og vararepresentanter til FAU (foreldrenes arbeidsutvalg), for 5 var det feil i eposten eller at vedkommende ikke lenger var med i FAU, slik at den til sammen ble sendt ut til 100 FAU-representanter. Vi fikk inn 55 svar, det vil si en svarprosent på 55. Svarprosenten var noe høyere blant de faste medlemmene, der 62 % har svart, mens 47 % av vararepresentantene har svart. Vi har fått svar fra 31 faste medlemmer og 24 varamedlemmer. Det at svarprosenten er høyere for de faste medlemmene, mener vi gjør at vi har fått en tilstrekkelig svarprosent fra foreldre/foresatte. Spørsmål i undersøkelsen gikk bare til dem som har vært på møte siste året, noe 5 av varamedlemmene hadde.

Gjennomføringen av spørreundersøkelsen til elevrådet ble gjort i samarbeid med elevrådskontakten. Dette for at den som organiserte arbeidet skulle være kjent av elevene. Elevrådskontakten har samlet inn svar og sendt dem til revisjonen. Ved en skole fikk vi ikke svar på alle spørsmålene. Ved en annen skole har elevene også innhentet svar fra klassene de representerer, ved at elevene også har fylt ut svarskjemaet som vi sendte elevrådet. Vi har også fått svar fra elevrådet ved den skolen, på samme måte som ved de andre skolene. Vi har benyttet

⁷ Spørsmålet gikk ikke til annet personale (merkantilt, kantine).

svarene som er innhentet fra elever i klassene som tilleggsinformasjon. De inngår ikke i oppsummering av resultatene fra elevrådene. Svarene er imidlertid i samsvar med svar gitt av elevrådene.

Intervju

I oppvekstadministrasjonen har vi intervjuet kommunalsjef, pedagogisk konsulent med ansvar for skole og prosjektleder for arbeid med bl.a. veileder for forebygging og handtering av utfordrende atferd. Vi har også hatt intervju med rektor og assisterende rektor(er) på alle de fire skolene. Dessuten har vi hatt intervju med leder for PPT, som også har innhentet svar på spørsmål fra sine ansatte. Vi har også hatt gruppeintervju med leder for skolehelsetjenesten og 4 helsesykepleiere som arbeider på skolene.

Vi har fått informasjon fra renholderne som leder har samlet inn ang hva slags informasjon de har fått om aktivitetsplikten.

Datagrunnlag – metodevalg – tiltak for å sikre at dataene er relevante og pålitelige

Undersøkelsen bygger på data innhentet ved hjelp av flere metoder og fra ulike datakilder, jf. beskrivelsene ovenfor. Dette er gjort for å sikre en mest mulig riktig beskrivelse av det som undersøkes. Intervjuer er brukt for å få mer utfyllende informasjon, mens vi har valgt å ha fysisk sakgjennomgang for å få bedre innblikk i praksis.

Vi har brukt semi-strukturerte intervjuguider, dvs. at vi har noen faste spørsmål, men også mulighet for å stille oppfølgingsspørsmål. Dette for både å sikre at vi får spurt flere om de samme spørsmålene, men også at vi har mulighet for å få utdypende informasjon.

Vi har valgt å bruke spørreundersøkelser for å kunne få informasjon fra mange. Det hadde vært ønskelig med noe høyere svarprosent fra de foresatte, men vi mener at svarprosenten for de faste medlemmene i FAU er god nok. Det er forskjeller mellom svarprosenten fra de ulike skolene. Vi mener at forskjellene ikke er så store at det får utslag på de samlede svarene. Grunnet ulik svarprosent og relativt få svar fra noen skoler, har vi ikke valgt å se på forskjeller mellom skolene her. Vi ser på forskjeller mellom skolene for de ansatte, siden antallet svar her er betydelig høyere. Vi er imidlertid forsiktig med sammenligninger fordi forskjeller kan skyldes ulik svarprosent.

Spørreundersøkelser og intervju? har en begrensning ved at de reflekterer respondentenes subjektive vurdering og hva de husker i det de svarer., Dette mener vi blir balansert av de øvrige datakildene vi har benyttet.

Vi vurderer at dataene vi har innhentet for å besvare problemstillingene er relevante. At data fra flere forskjellige kilder peker mot den samme konklusjonen viser, etter vår vurdering, at dataene i rapporten er pålitelige.

Vi har sjekket ut med administrasjonen at fakta i rapporten er korrekt framstilt. Rapporten er sendt kommunedirektøren til uttalelse, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsen fra kommunedirektøren ligger i vedlegg 1.

Personopplysninger

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen har vi behandlet personopplysninger som navn og epostadresse til ansatte i kommunen. Vi har også behandlet opplysninger om elever i enkeltsaker. Vi har fått opplysningene fra kommunens saksbehandlingssystem. I våre notater er informasjonen anonymisert, slik at ingen sensitive personopplysninger er skrevet ned.

Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 24-2 fjerde ledd.

Vi behandler personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring.

Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår nettside vtrevisjon.no.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk.⁸

Kvalitetssikringen skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Vestfold og Telemark revisjon IKS har et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll.⁹ Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 001.

⁸ God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

⁹ ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester

På vakt for felleskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?

Ta kontakt med oss:

Telefon: 33 07 13 00

E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

22: 3817 404